

EŞİK

BEYLİKDÜZÜ HALK EĞİTİMİ MERKEZİ Eğitim, Kültür ve Sanat Dergisi

• PANDEMİ

Salgın ve Halk Eğitim

Salgın ile Ortaya Çıkan Stres ve
Baş etme Yöntemleri

• EL SANATLARI

Zarafetin Simgesi Porselen

• EĞİTİME DAİR

Sayfaların Sesi

İçindekiler

NEDEN EŞİK?	2
SALG VE HALK EĞİTİMİ	3
GÖÇ... ASLINDA HEPİMİZİN HİKÂYESİ	5
PANDEMİ SÜRECİ VE MÜZİK DÜNYASI.....	8
ZARAFETİN SİMGESİ PORSELEN	10
ŞEFKAT DİLİ.....	14
DOĞANIN RENGİ SOLMADAN.....	17
SALGIN İLE ORTAYA ÇIKAN STRES VE KAYGI İLE BAŞ ETME YÖNTEMLERİ.....	21
EBRU	25
BİR YEMENİ HİKAYESİ.....	28
SAYFALARIN SESİ	30

NEDEN EŞİK ?

İlk sayımızda dergimizin ismini neden eşik koyduğumuzu ve eşik sözcüğünün semantik ve setantik açılımlarına yer vermiştik. Bu yazımızda eşğin toplumsal ve tasavvufi anlamlarını ele alacağız.

Eşik, mekânın girişı veya ön tarafı olarak belirtilebilir. Mekânın girişı, etkileşimin temelini oluşturan ve mekâna hayat veren kısımdır. Eşik, mekândakini ve mekân dışındakini bir araya getirerek etkileşimin başladığı yerdir. Şayet bu karşılaşma beklenen birine ait ise bu noktada eşik mutluluğun ve memnuniyetin mekânı olur. Eşik aynı zamanda üzüntünün, ağlamanın, ayrılmanın, uğurlamanın, vedanın ve hasretin mekânıdır.

Mermer eşikli yapı
İçinde demir kapı
Beni yardan ayıran
Dilensin kapı kapı

Çıktım eşğin başına
Ayağım koydum taşına
Gelen ayın on beşine
Belki yar gele yar gele

Eşikten çıkarken sıktı elimi
Salladı fistonu büktü belimi
Onun için istiyorum ölümü
Ölüm kolay ayrılması zor imiş

Eşik sevgiliye ulaşmanın ilk adımıdır. Eşik, aşğın maşukuna kavuşma mekânıdır.

Eşği aşam yârim
Aşam, dolaşam yârim
El tatlı uykudayken
Sana kavuşam yârim

Deniz derya aşta gel
Anandan savuşta gel
Ben eşik üstündeyim
Bacayı dolaş da gel.

Eşik sözcüğü ile kişisel, ailevi, mahrem, gizli, sınırlı, bağımsız, kapalı, içe dönük gibi özellikleri haiz birimler, bölümler ve mekânlar da kastedilmektedir. Hayattaki eşikler bireyin karar verme, yapıp yapmama arasındaki sürecini de ihtiva eder ki bu manada eşik bir nevi "Araf" tır.

Bir iş başvurusu için mülakata gelen, yağmurlu bir havada dışarıda kalan, hapishaneden çıkacağı günü yaklaşan, hocasına maruzat iletecek olan, hastanede ameliyatın bitmesini bekleyen, sevdiği birinin bulunduğu mekâna doğru ilerleyen, mahkemede hâkimin vereceği karara kulak kesilen her bireyin gözü açılacak bir kapının eşğinden atılacak adımdadır. Eşik umuttur. Eşik sabır ile bekleyiştir. Eşik sebatır.

Eşik, tasavvufta kutsal bir alana işaret etmektedir. Zahir ile bânının, madde ile mananın, varlık ile yokluğun, kesret ile vahdetin buluştuğu yerdir. Eşikten geçmek dünyevi olanı bırakmak, dünyadakileri malayani olarak görmek demektir. Eşikten içeriye girmekle zahirden bânına, dıştan içe ulaşıldığı, kabul makamının onayının alındığı anlamına gelmektedir. Dergahtaki erdemli insanlarla birlikte olmanın verdiği hazza, eşğin vesile olduğu kabul edilir... Ulaştığı hedefin ulviliği yüzünden, eşikte de bir ulvilik görülür. Eşik; yokluk ve tevazu gibi anlamları ifade eder. Tevazu ehli için "eşik gibi ayaklar altında" denir. Taşdığı yücelik itibarıyla eşğin üzerine oturulmaz, basılmaz. Bir dergâh veya türbeye girilirken eşği öpölüp öyle girilir. Buna "eşğe baş koymak" denir." (Cebecioğlu, 2009). Tasavvuftaki eşik, "hacet kapısı" ile anılmaktadır. Bu kapılarda maddi ve manevi dualar edilir. "Eşğe yüz sürmek" deyimi bunun için kullanılmaktadır. Eşiklerin de bir silsilesi vardır ve bu eşiklerin en yükseği Hz. Muhammed'in eşğidir.

Zileli Âşık Sadık (Doğanay)'ın "Kutlu Cuma Geceleri" adlı şiirinde eşğin kutsallığı şöyle dile getirilmiştir (Özer, 2009: 56):

Kutlu cuma geceleri
Bir mübarek şehre vardım
Âşıkların sır hocası
Haydar-ı Kerrar'a vardım.

Cemalin gördü can gözüm
Haki payına niyazım
Eşğine kara yüzüm
Hata bende süre geldim.

Reşat ÇETİN
Beylikdüzü Halk Eğitimi Merkezi Müdürü

SALGIN VE HALK EĞİTİMİ

Covid-19 salgınına dair devam eden süreç 31 Aralık 2019 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vuhan bölgesinden bildirilen, "bir dizi viral zatürre" vakasının raporlanmasıyla başladı. Önce endemi olarak düşünülen bu salgın, 30 Ocak 2020 itibariyle Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edildi.

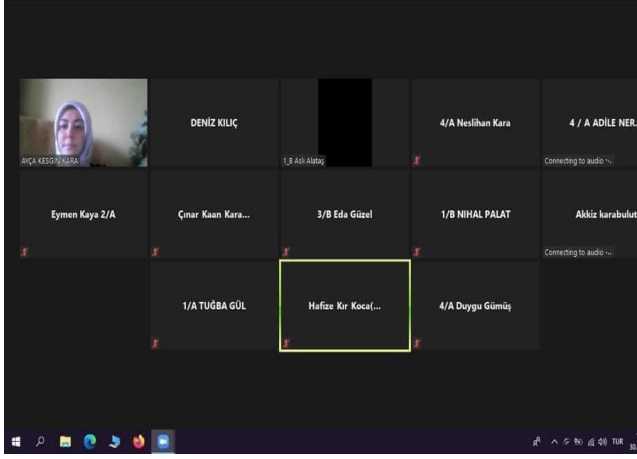
Böylece hayatımızda yeni bir salgın, çok da anlayamadığımız yeni terimler, sosyal kısıtlamalar ve tüm bunlara bağlı kaygı seviyesinde artışla baş gösteren yeni bir sayfa açıldı. Bilinmezlerle dolu bir sayfa. Ne zaman bir toplumda bilinmezlik ve korku baş gösterse, eş zamanlı olarak devreye giren komplo teorisyenleri, bu süreçte de yine sahneye çıktılar. İddialar aslında henüz gelişimini tamamlamamış, diğer bir deyişle mürşit olarak 'bilim'i seçmemiş, 3. Dünya ülkelerini hedeflemiş gibi görünse de eğitimlerimizde karşılaştığımız kursiyerlerimizden aldığımız dönütlere bakacak olursak, ülkemizde de bu iddialara duyulan itibar azımsanmayacak kadardır.

Halbuki söz konusu salgını anlamak, sebep ve sonuçlarını belirlemek, belirtilerini ve tedavi protokollerini takip etmek, yeni ilaç sentezi gerekliliğini anlamak ve kullanımı halinde etki-yan etki mekanizmalarını yorumlamak... vb. gibi hayati konuları bilim dışı bir bakışla açıklamak ya da anlamak mümkün değildir. Kafa karışıklığı ise, Dünya Sağlık Örgütü tarafından, bilimsel terimle pandemi olarak ilan edilmiş bir salgının yönetimini güçleştirmekte ve salgınla mücadelede toplumsal işbirliğini kısıtlamaktadır. Bunun ilacı da; halk eğitimidir.

Halkın eğitiminden sorumlu olan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü- Beylikdüzü Halk Eğitimi Merkezi, salgınla birlikte toplumda beliren bu eğitim ihtiyacını gözlemiş ve 'Salgın Dönemi Hijyen Kuralları Eğitimi' kapsamında toplumun bu alandaki ihtiyacını karşılamaya çalışmıştır. Ağustos 2020 tarihinden itibaren hız kesmeden devam eden eğitimlerde, Eylül döneminde okulların açılmasının gündemde görüşülmesi sebebiyle; salgın dönemi okul sorumluları ve komisyon üyeleri, tüm okul öğretmenleri, okul yardımcı personelleri, servis şoför ve hostesleri gibi meslek gruplarına eğitim önceliği vermiştir.

Bununla birlikte, Beylikdüzü velileriyle de Veli Akademileri kapsamında online platformda buluşmalar sağlanmıştır.

Bu makalenin yazıldığı güne kadar, salgın dönemi hijyen kuralları eğitimine 3.000'in üzerinde kursiyer katılım sağlamıştır. Kursiyerlerimiz arasında sadece, eğitim alması beklenen meslek grupları değil, kişisel gelişim amaçlı katılımcılarımız da beklenenin üstünde bir sayıya ulaşmıştır.

Ağustos ayından itibaren, salgın tedbir ve kuralları gözetilerek hayata geçirdiğimiz eğitimlerimiz, salgının seyrine dair günbegün bilgi ve başlık güncellemeleriyle hız kesmeden devam etmektedir. Eğitimlerimize yapılacak olan başvurular, mesai günleri ve mesai saatleri içinde 'şahsen başvuru' şeklinde alınmaya devam etmekte, talepler bekletilmeden en kısa sürede cevaplanmaktadır.

Başta dediğimiz gibi, salgınla baş etmenin yolu bilimden, eğitimden geçer. Biliyoruz ki;
"Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir" Mustafa Kemal ATATÜRK.

Uzm. Biyolog Ayça KESGİN KARA
Salgın Dönemi Hijyen Kuralları Eğitmeni

Kaynakça

<https://covid19.saglik.gov.tr>

<http://covid19.meb.gov.tr/>

<http://hbogm.meb.gov.tr/>

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

GÖÇ... ASLINDA HEPİMİZİN HİKÂYESİ

"Göç bir yüreğin bir başka yürekle aşk için aşkla buluşması olsun, böyle geçsin kitaplarda, şarkılarda. Belleklere böyle yazılsın." (Yelda Karataş)

Yakın veya uzak geçmişte hepimizin bir göç hikâyesi vardır. Belki başka bir ülkeden geldik, belki de başka bir şehirden. Ama en nihayetinde bilinmezlik aleminde geldik bu dünyaya ve elbette göçüp gideceğiz başka bir bilinmeze...

Göç, insanlık tarihiyle yaşıttır ve pek çok milletin de ortak kaderidir. Türkler, hayatı göçebe yaşayan ve bu pratikle varlığını sürdüren bir millettir. Milletimiz tarih sahnesine çıktığı günden beri hep göçmüştür, göçerken de imar etmiştir.

Türkler göçün destanını bile yazmıştır. Uygur Türklerine ait olan Göç Destanı'nda kutsal taşı Çinlilere veren Türklerin Tanrı tarafından cezalandırılması, açlık ve kuraklığın başlaması ile ana vatanlarından göç etmeleri anlatılır.

M.S. 350 – 800 yılları arasında cereyan eden Kavimler Göçü'nde yine başrolü Türk boyları üstlenmiştir. Roma İmparatorluğu'nu önce ikiye ayıran, sonra da Batı Roma İmparatorluğu'nun tarih sahnesinden silinmesine sebep olan bu kitlesel göç hareketi, günümüz Avrupa'sının temelini atan, Akdeniz'in kaderini 1500 sene belirleyen büyük bir adım olmuştur.

İnancımızda göç etmenin ve göçmene sahip çıkmanın da ayrı bir yeri vardır. İslam tarihindeki en büyük olaylardan biri "hicret"tir. Miladi 622'de Hz. Muhammed, Mekke'den Medine'ye göç etmiş ve bu tarih İslam takviminde tarih başı sayılmıştır. Yine bu olayla birlikte Müslümanlar için göç hukuku tesis edilmiştir.

İslâm'ın yüce kitabı Kur'an-ı Kerim'in birçok yerinde Allah yolunda hicret edenler ile onlara yardım edenler övülmüştür: "İman edip de Allah yolunda hicret ve cihad edenler, (muhacirleri) barındıran ve yardım edenler var ya, işte gerçek müminler onlardır. Onlar için mağfiret ve bol rızık vardır." Enfâl / 74

Tarih boyunca birçok medeniyetin doğuşuna, gelişmesine ve çöküşüne sebep olan göç olgusu medeniyetlerin ve kültürlerin kaynaşmasını, milletlerin farklı kültürlerin zenginliklerine kavuşmasını sağlamıştır. Buna karşın kendi topraklarında zulüm gördüğü için kaçarak topraklarını terk eden insanlar ve bu insanların korunması gerekliliği, insanlık tarihinin en eski sorunlarından biridir.

Ülkemizde son yıllarda gerçekleşen sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeler Türkiye'yi göç alanında geçiş ülke konumundan hedef ülke konumuna getirmiştir. Türkiye izlediği korumacı ve insani politikalar sebebiyle güney ve doğudan gelen düzensiz göçmenlerin hedef ülkesi olmuştur. Bunun yanında yaşam tercihini Avrupa'nın herhangi bir şehri yerine Türkiye'den yana kullanan ve ülkemize döviz getiren bir yabancı kitlesi de bulunmaktadır.

Sınırlarımız içerisinde bugün büyük çoğunluğunu geçici koruma sahibi Suriyelilerin oluşturduğu ve uluslararası koruma dâhil olmak üzere, farklı amaçlarla yaşayan, yaklaşık 5 milyon yabancı bulunmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü hem Türk halkının hem de yabancıların huzuru için insani çözümler bulmak amacıyla çalışmakta, özellikle gerçekleştirdiği ve sürdürmeye devam ettiği uyum faaliyetleri ile ev sahibi toplumun ve yabancıların birbirlerini tanımalarına yönelik çalışmaları sürdürmektedir.

Ülkemizde farklı statülerde bulunan yabancıların sayısı hakkında basında ve sosyal medyada çoğu zaman yanıltıcı bilgiler dolaşmakta ve toplumumuzda yabancı karşıtlığı fikri oluşturulmaya çalışılmaktadır. Türkiye'de bulunan yabancılara ait istatistikler sağlıklı ve şeffaf bir şekilde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün web sitesinden (<https://www.goc.gov.tr/>) takip edilebilmektedir. Buna göre; 2021 ocak ayı itibarıyla ülkemizde geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısı 3.645.557'dir. İkamet izni ile bulunan yabancıların toplam sayısı 828.958'dir. 2020 yılında Covid-19 salgınına rağmen ülkemize 122.302 düzensiz göçmen gelmiştir.

Göç, yuvadan uzakta yuva kurmaktır. Göçmen hep araftadır. Aslında hep istenmeyen kişidir göçmen. Geldiği, geçtiği ve gitmek istediği yerde hep gözler üzerinde olan, horlanan ve dışlanandır. Üstelik de her insanın aslında bu dünyada kendi göçünü yaşadığı gerçeği ortada dururken...

Vedat YILDIZ

PANDEMİ SÜRECİ VE MÜZİK DÜNYASI

Global müzik yayın uygulaması olan bir şirket Covid-19 salgını sırasında yükselişe geçen müzik dinleme eğilimlerini açıkladı. Şirket verilerine göre yolda tükettiğimiz içerikteki azalma, müzik dinleme eğilimlerini önemli ölçüde etkilese de ev cihazlarından daha fazla içerik tüketme ve ruh haline uygun müzik seçme eğilimlerinde artış görülüyor. Türkiye’de ise sokağa çıkma kısıtlamaları birlikte müzik dinleme oranı yüzde 18 yükseldi.

Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Türkiye’nin içinde bulunduğu bölgede Şubat- Mayıs aylarındaki müzik dinleme eğilimleri şu şekilde:

Şirket açıklamalarına göre şehir içinde yapılan yolculukların ve dışarıda kaldığımız sürenin azalmasıyla birlikte gün içinde yoğun müzik dinlenen saatleri değişime uğradı. Türkiye’de müziğin en çok dinlendiği saatler hafta içi sabah 8:00-9:00’dan 12:00- 13:00 aralığına kaydı.

Normalde “Cuma günleri” müzik dinleme sürelerinde görülen zirve, sosyal aktivitelerin durması ile yok oldu. En çok müzik dinlenen saatler ve müzik dinleme yoğunluğu açısından bakıldığında ilk defa her günün birbiriyle aynı görünüme sahip olduğu dikkat çekti.

Karantinede Müzik Tüketimi Alışkanlıkları

Açıklamalara göre, karantina ilan edilmesi ile birlikte bölgedeki kullanıcıların ilk eğilimi daha az müzik dinlemek oldu. Ancak bir hafta sonra süreler tekrar artmaya başladı. Türkiye’de ise durum farklıydı. Verilere göre, Türkiye’de sokağa çıkma kısıtlamaları ile birlikte müzik dinleme oranı yüzde 18 artış gösterdi.

Dışarı çıkamamak ev cihazlarının kullanımını artırsa da mobil cihazlardan müzik dinleme eğilimini etkilemedi. Müziğin mobilden dinlenme oranı neredeyse yüzde 83. Akıllı TV’ler akıllı hoparlörlerle birlikte en hızlı çıkış yapan cihaz olurken, tablet ve PC’lerde de kayda değer bir artış gözlemlendi.

Müzik dinleme oranındaki artış (bölgesel) Cihaz

+ %190 Akıllı TV

+%63 Tablet

+%512 Akıllı hoparlör

%64.7 Ev asistanları

Bu veriler doğrultusunda sanat dünyası da internet ortamında yayın yapan uygulamalarda kendi imkanları dahilinde profesyonel ya da amatör hazırladıkları konserleri paylaştılar.

Dünyada bir çok klasik müzik severler bu videolarla alışık olmadıkları tarzda müzik keyfinin tadını çıkardılar.

Ülkemizde de birçok sanatçı covid19 nedeniyle pandemi sürecinde “evde kal” konserlerini sevenleriyle internet ortamında canlı ya da video yükleyerek paylaştılar.

Bizde dünya genelinde ve ülkemizde yapılan bu konserlerden beğendiklerimizi sizler için derledik. Aşağıda verilen linklerden istediğiniz konsere ulaşabilirsiniz. Hepinize iyi seyirler sağlıklı günler dileriz.

Tahsin BOZTUĞ

ZARAFETİN SİMGESİ PORSELEN

İnsanlık tarihini araştıran bilim dalları için topraktan yapılmış çanak çömlek gibi buluntular oldukça önemlidir. İnsanoğlunun elinden çıkma ilk "eserler" de çamurdan yapıp daha sonra güneşte kurutulmuştur. Ellerin toprakla olan bu buluşması ve yoğrulması, biçimlendirilme serüveni 35 bin yıl öncesine dayanır; ilk başlarda kimi toprak türlerinden heykelcikler, küçük küçük kabartma figürler yapılır, zamanla ateşte pişirmenin bu malzemeyi daha dayanıklı kıldığı anlaşılır ve sonuç olarak sulu malzemenin içine konulabileceği çömlek varolur.

Porselen sözcüğü, porselene benzeyen bir cins midyenin İtalyanca adı olan "Porcella" kelimesinden türetilmiştir. Bilindiği kadarıyla ilk kez bu kelimeyi Marco Polo Çin'den getirilen bu tür ürünler için kullanmıştır.

Porselen seramik grubunun bir üyesidir. Ancak pişmiş toprak ürünleri arasında en zor teknolojiye sahip olanıdır. En zor işleme ve pişme tekniklerine sahip porselen aynı zamanda çok maliyetlidir. Ama bu zorluklara rağmen en dayanıklı ve en görsel ürünler porselendir. Bu özellikleri nedeni ile her zaman sarayların ve kralların hamiliğinde üretilmişlerdir.

Porselen hamuru; kaolin, feldspat ve kuartzdan oluşur. Sırlanan porselen hamuru farklı şekillerde pişirildikten sonra sır altı ve sır üstü teknikleri ile dekorlanır. Yüzeyinin belirgin parlaklığı, ışık geçirgenlik özelliği, üzerine vurulduğunda kulağa hoş gelen çınlama sesi ve çok çeşitli tonlardaki rengi ise diğer temel özellikleridir.

Seramik ürünlerin pişirim sıcaklıkları porselen ürünlerden daha düşük olduğu için, poroz (su geçirgen) ürünlerdir. Bunun sonucunda, seramik ürünlerde uzun süreli kullanımlarda, su emmesinden kaynaklanan sır çatlakları ortaya çıkar. Ayrıca, pişirim sıcaklığının düşük olmasından dolayı, sır sert bir darbeye çatlayabilir. Bir diğer fark ise, seramik ürünler ışığı geçirmezken, porselen ürünler ışık geçirgenliği özelliğine sahiptirler. Gerçek porselenin en önemli özelliklerinden biri ışık geçirmesidir. Yüksek derecede pişirilir. Yapısı gözenekli olmadığı için sağlıklı ve dayanıklıdır.

Pişmiş toprak ürünlerinin üretim aşamalarının kolaylığı açısından sıralanacak olursa:

Seramik (keramik, çömlek, terracota)

Çini (çanak, çömlek, karo, fayans)

Gre seramik (yer karoları)

Yumuşak porselen (bone china)

Sert porselen

5

Porselen ilk olarak Çinliler tarafından icat edilmiştir. Çin Porselen eserleri özellikle Saraylar'ın, İmparatorlar'ın, Krallar'ın ve Prenslere çok değer verdikleri bir ürün olmuştur. Çin Devleti porselen yapım tekniklerini ve reçetelerini uzun bir süre gizli tutmayı başarmıştır. Ancak Japonya başta olmak üzere, bu değerli malzeme ile yapılan eserler geniş bir çevreye yayılmaya başlar. Porselenin bu kadar kısa bir süre de yayılmasında İtalyan tüccarlar önemli rol oynamıştır. Tarihsel süreçte Çin porseleni, Avrupa, Ortadoğu, Asya ve Osmanlı pazarında büyük talep görmüş, tanınmış, beğeni kazanmış ve her ülkenin isteğine göre farklı porselen üretimleri yapılmıştır.

6

Güzel ve zarif, Çin ve Japon porselenleri Asya ile ticaretin açılmasıyla Avrupa'ya getirildi. Krallar Asyalılar tarafından kıskançlıkla saklanan porselenin sırrını keşfetmek için birbirleriyle yarıştılar. Porselen sadece Avrupa Krallarının değil Arap ve Osmanlı Hükümdarlarının da beğenisini kazanır. Bu beğenideki en büyük etken ise mavi-beyaz porselenlerin içinde servis edilecek herhangi bir zehirli yiyeceğin porselenin rengini siyaha dönüştürdüğüne inanılmasıdır. Porselenin zehri belli ettiği inancının, İmparatoru korumak ve çevresindekilere korku salmak maksadı ile söylenmiş olduğu ve bu durumun porselenin tek tercih sebebi olmasının sağlandığı görülür.

Avrupa da çok aranan bu ürünün üretilmesi için çok uğraşmıştır. İlk olarak İtalya'da Medici ailesi bunu başarmıştır. Daha sonra Fransa, Almanya ve diğer Avrupa ülkeleri üretime geçmişlerdir. Meissen, Sevres, Limoges, Worcester, Derby başlıca porselen fabrikalarıdır.

Osmanlı'da ise 19. Yüzyıldan itibaren üretilmeye başlanır. Osmanlı Devleti'nde özellikle sanatta batıya yönelme bu dönemde gerçekleşir. Anadolu'da geleneksel çini ve seramik sanatı, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde gelişerek devam etmiştir. Özellikle 16.yüzyıl İznik Çini ve Seramikleri, adını tüm dünyaya duyurmuş en muhteşem örneklerini de yine bu dönemde vermiştir, 16.yüzyıl, Osmanlı'nın her alanında en parlak olduğu dönem olarak tarihe geçmiştir. İznikli ustaların elinden çıkan, dönemin zenginliğini yansıtan seramik ve çiniler bu döneme aittir. Anadolu'daki geleneksel çinicilik tekniğinde yapılan eserlerde, motiflerin geometrik şekillerinin yanında yıldız, rumi, palmet ve

lotus çiçeği, spiral kıvrık dallar ve nihayet bunları bir kat zenginleştiren kufi ve nesih yazı dekora hakimdi. İstanbul'un alınmasıyla, Türk Sanatında önce kumaşlarda daha sonra bütün süslemelerde lale, sümbül, karanfil, nar çiçeği gibi değişik kompozisyonlar görülmeye başlar. İznik'i destekleyen ikinci merkez Kütahya'dır. İznik' den farklı renk ve üsluplarda örnekler üretilmiştir. Çanakkale Seramikleri ise son derece ilginç form ve renklerde yapılmış, kendine has özellikleri olan seramiklerdir. 18. yüzyıldan sonra çini ve seramik sanatında büyük bir düşüş yaşanır. İstanbul'da Tekfur Sarayı ve çevresinde bir takım çini atölyeleri kurulur. Ancak siyasi ve ekonomik sıkıntılar yüzünden yeterli desteği göremez. Bu dönemde ayrıca Eyüp ve Beykoz çevresinde kurulan küçük imalathanelerde porselen üretimine başlandığını biliyoruz. Ancak porselen üretimi için ilk büyük adım 1862 yılında Fethi Paşa'nın Beykoz'da kurduğu fabrikadır. Bu zamana kadar Avrupa 'daki porselen fabrikaları kendileri için üretim yapmışlar, sonraları ise doğu ve özellikle Osmanlı için özel üretime geçmişlerdir. Avrupa'nın ünlü porselen fabrikalarından gelen bu porselenler, Türk Porselenciliği'nin gelişmesinde etkili olmuştur. Bütün bu gelişmeler, Yıldız Sarayı bahçesine kurulacak olan porselen fabrikası projesini hızlandırmıştır. Bunun sonucunda, Osmanlı Porselen Sanatı, Yıldız Porselen Fabrikası ile kimliğini bulmuş olur. Gerçek anlamda porselen üretimi bu fabrikada, Sultan II Abdülhamit'in desteği ile başlatılmıştır. Bu dönem üretilen porselenlerde, yerli ve yabancı desen ustalarının zengin kompozisyonları yer alır. Bu fabrika Türk porselen sanayinin oluşması ve geliştirilmesi çalışmalarına çok yönlü olarak öncülük etmiştir.

İlk üretilen porselenler saray ve çevresi için, son derece göz kamaştırıcı örneklerdi. Yıldız Porselen Fabrikası, 19.yüzyılda Osmanlı Porselenlerinin teknik ve üslup açısından yeni bir kimlik kazanmasını sağlaması bakımından son derece önemlidir. Yapılan porselenlerde dönemin sanat akımına, batının form ve dekor anlayışına uygun ürünler verilmiştir. Üretilen porselenler üzerine geometrik ve bitkisel desenler, manzara resimleri, natürcükler, gemi resimleri, padişah ve sultanların portreleri dekore edilmiştir. Halit Naci, Osman Nuri Paşa, Üsküdarlı Hoca Ali Rıza gibi dönemin ünlü ressamı Yıldız Porselen Fabrikasında porselenler üzerine desenlerini uygulamışlardır. Daha sonraları açılan Yarımca Porselen, İstanbul Porselen, Kütahya porselen, Çanakkale Seramik, Ezcacıbaşı, Toprak Seramik gibi kuruluşlarda seramik üretimi gerek form gerekse fırça dekoru açısından gelişmiştir. Günümüzde ise seramik dekorları, bu fabrikalarda ve çeşitli küçük ve büyük çaplı atölyelerde gerek sanatsal gerekse endüstriyel anlamda teknolojik gelişmeleri de takip ederek üretilmeye ve uygulanmaya devam edilmektedir.

Kurumumuzda ise sırüstü fırça dekoru sanatı eğitimi verilmektedir. Sırüstü dekorları, sıraltı ve sıriçi dekorlarına nazaran daha düşük derece (700-890°C) pişirilirlir. Sıriçi ve sırüstü dekorlarında pişme sıcaklığa bünye ye ve kullanılan sıra göre tespit edilir. Dekorlarda kullanılan renklerde (1000-1380°C) kırmızı, pembe, mor, sarı gibi renkler sıcaklığa dayanmayacağından dolayı uçarlar. Dolayısıyla sıriçi ve sıraltı dekorlarında kullanılan renk paleti sınırlıdır. Sırüstü dekorlarında ise pişirim daha düşük derecelerde (700-890°C) yapıldığı için renk paleti oldukça geniştir. Renk seçiminde nerdeyse sınırlama yok gibidir. Desenlerde klasik çini desenlerinden Avrupa porselen fabrikalarının desenlerine ve kişisel desenlere kadar geniş bir yelpaze kullanılmaktadır. Kişiler ürettikleri eserlerini mutfaklarında yemeklerini yerken, salonlarında kahvelerini yudumlarken kullanabilmektedirler.

Hacer YILMAZ

Kaynakça;

Buket Baykal, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000

Adile Birben, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011

Mahdiye Mahdizad Tekiye, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2015

ŞEFKAT DİLİ

Saygı, sevgi ve hoş görünün önemini vurgulayarak başlayalım söze... Kimi insana göre hayatımızın olmazsa olmazı, kimi insana göre ise de zaten hayatımızın bir parçası olan, fakat ne hikmetse herkesin savunup neredeyse hiç kimsenin uygulamadığı, uygulamaya çalışanın da belli bir süre sonra uygulamaktan vazgeçtiği o kavramlar...

Gerek toplumsal gerekse ahlâkî kurallarda karşımıza çıkan bu kavramların sadece tanımları değil idrak edilmesi de önemli bir rol oynar. Günümüzde toplumumuzun en büyük eksikliklerden biri olan ve birçoğumuzun maalesef unuttuğu "Dinlemek" kavramı; uygulanmadığı sürece saygı, sevgi ve hoş görü kavramları yok olmaya mahkûm bir şekilde bizlerin karşısına çıkmakta. Karıştırılan en çok iki kavram arasında yer alan "Dinleme" ve "İşitme" kavramlarına bakmamız gerekirse; İşitme: Seslerin kulağa gelmesi, Dinleme ise: Kulağa gelen seslerin zihinde anlamlandırılması demektir. Dinleme ile ilgili yanlış bilinenlere değinecek olursak; öncelikle dinleme becerisinin doğuştan olmadığını söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra dinleyiciler aynı iletiyi almazlar. Anlamlandırma her bireyde farklıdır. Yani herkes kendi zihninde anlamlandırdığı şekilde konuşan kişiyi yargılar, sorgular ve eleştirir.

Peki neden dinleriz? Hiç düşündünüz mü? Dinlemenin amaçlarına da şöyle kısa bir şekilde göz atalım isterseniz...

Tabii ki öncelikli olarak herhangi bir konuda bilgi edinmek için karşımızdaki kişiyi dinleriz. Peki başka? Verimli ve güzel zaman geçirmek için herhangi bir şeyi ya da herhangi bir kişiyi dinlemek istemez miyiz? Bitti mi? Tabii ki hayır... Dinlediğimiz konuşmanın ya da başka bir şeyin ana düşüncesini kavramak bizim için en önemli konulardan biri olarak karşımıza çıkar. Peki bu dinlediklerimizi deneyim olarak kendimize aşılıp, başkalarının deneyimlerinden faydalanmaz mıyız? Hepsi bir yana dinlemek bizim için toplumla iletişim halinde olmamız değil midir aslında? Yine ilk başta bahsettiğim gibi; saygı, sevgi, hoş görülme ve yardımseverlik kavramlarını en etkin şekilde gerçekleştirerek hem kendimize hem de çevremize yani kısacası topluma faydalı olmak, dinlemenin temel amaçları içerisinde yer almaz mı? Eleştiri yapabilmemiz ve eleştiri alabilmemizin sadece dinleyerek sağlıklı bir şekilde yapılacağına sizler de katılmıyor musunuz? Ve yine tabii ki en önemlisi ufkumuzu genişletmek için; okumak için görmek ne kadar önemliyse, dinlemenin de o kadar önemli olduğu göz ardı edilmemesi gereklidir.

Günlük hayatta iletişim halinde olduğumuz dil becerilerinin oranlarına baktığımızda Dinlemenin %45, Konuşmanın %30, Okumanın %16, Yazmanın ise %9 olduğunu görmekteyiz. Anlama becerisi olarak karşımıza çıkan Dinleme becerisinin anne karnında 6. Aydan itibaren anne sesini diğer seslerden ayırmaya başlayarak ortaya çıktığını göz önünde bulundurursak, bunu uygulamamamız sizce de ne kadar acı bir şey değil mi?

Dinleme sürecinde karşımıza çıkan en önemli zihinsel etkinlikler olan İşitme, Dikkat, Seçme, İlişki kurma ve Anlama etkinlikleri bizleri dinlemenin üç ana boyutuna yönlendiriyor. Peki nedir bu dinlemenin boyutları? Birincisi İşlem Boyutu. Diğeri ise Anlamlandırma. Ve son olarak da Zihinde Yapılandırma. İkincisi Etkileşim Boyutu. Yani dinleme sürecinde konuşmacının sesi, ses tonu, görünümü, telaffuzu ve aktardığı bilgileri yorumlarken gerçekleşen dinamik boyutlardır. Bu etkileşim boyutlarından biri tahmin edersiniz ki Fiziksel Etkileşimdir. Bir diğeri ise Zihinsel etkileşimdir.

Son olarak dinlemenin Anlama Boyutu karşımıza çıkar ki; sözlü anlama ya da dinlediğini anlama, bu sürecin en önemli boyutu olarak karşımıza çıkar. Sözlü anlama; dinleyici, sözlü metin ve dinleme ortamı olmak üzere üç başlık altında incelenebilir.

Eğer bu yukarıda anlattığım şeyleri uygulamazsak ortaya kavga, ayrılık, yanlış anlaşılma ya da çok daha kötüsü -belki biraz abartıya kaçsa da görülmemiş şey değil- savaşa kadar gidebilen korkunç bir sorun ortaya çıkması an meselesi olur.

Var mı tahmininiz? Sizce nedir bu kadar korkunç şeylere yol açabilen bu problem? Tabii ki iletişim kopukluğu...

George Shinn'in "İletişimi faal kullanabilenler, kendilerinin dünya deneyimleri ve dünyanın onlar üstündeki deneyimlerini değiştirebilir..." sözünden yola çıkacak olursak; iletişimin ne kadar önemli olduğuna dair güzel bir vurgu yapmış olabiliriz diye düşünüyorum. Çünkü baktığımızda insanın benliğini kontrol altına almasını ve karşı tarafı kontrol edebilmesini sağlayan en güçlü araç iletişimdir. Tarihe baktığımız zaman geçmişten günümüze gelen başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere dünya tarihine damga vurmuş birçok önemli liderlerin, iletişim ve dinleme konusunda oldukça iyi olduğunu gözlemliyoruz. Bu da onları diğer liderlerden ayıran en önemli vasıf olarak karşımıza çıkar. İletişim, konuşmayı, dinlemeyi, okumayı ve yazmayı yönlendiren en önemli ana unsur olduğu için eğer ki bu liderler iletişim konusunda eksiklik yaşasalardı insanlığı tek bir yürekte toplamak konusunda güçlük çekerlerdi.

Aslında bakarsanız hepimiz farkında olmadan sürekli iletişim halindeyiz. İki insan birbirinin farkına vardığı anda iletişim başlar. Peki iki insan birbirinin farkına vardıkları zaman neler olur? En kısa açıklamasıyla söylediği, söylemediği, yaptığı ve yapmadığı her şey anlam kazanır insanın kalbinde ve zihninde... Bitti mi? Tabii ki hayır! Yüz ifadesi, beden duruşu, beden dili, sesler ve bakışlar anlam kazanmaz mı?

Peki soruyorum sizlere: Konuşmayan, birbirinin yüzüne bakmayan insanlar birbirlerine ne gibi mesajlar göndermiş olabilirler? Örnek verecek olursak: "Sen benim için selam verilecek değerinde bir insan değilsin..." veya "Ben tanımadığım kadınla/erkeklerle konuşacak biri değilim..." veya "Sabah güneşini görmek için sahile çıkmışsınız; selam vererek sizin iç dünyanızdaki sükûneti bozmamaya özen gösteriyorum..." ya da "Konuşmak için canım gidiyor, ama birileri görür de laf eder diye korktuğum için yüzünüze dahi bakmaya cesaret edemiyorum..."

Gördüğümüz gibi, demek ki hepimiz farkında olmadan birbirimize bir şey söylemesek de ve birbirimizin yüzüne dahi bakmasak da birbirimiz arasında anlam alışverişi ortaya çıkıyor. Yani kısacası etrafımızdaki herkesle aslında iletişim halindeyiz. Selam versek de selam vermesek de... Selam verirsek "Sizi insan yerine koyuyorum, selam verilmeye değer insanlar sınıfında görüyorum..." anlamı ifade etmiş oluruz. Selam vermezsek de zıt anlamları ifade ederiz.

Yaşamın dokusunu insan ilişkileri oluşturur. İnsan ilişkilerimiz ne kadar iyi düzeyde ve üstünse hem biz hem de karşımızdaki insan günlük hayatta o kadar daha az stresli, güler yüzlü ve huzurlu oluruz. Birbirimize karşı anlayışlı, saygı ve sevgi çerçevesi içinde sarf ettiğimiz fakat bazılarının göre bu sözleri söylemenin çok zor olduğu, hatta ve hatta kimine göre ise de gereksiz olduğu sihirli kelimeler vardır mesela. Bu sihirli sözcükleri günlük hayatımızda kullanarak elde edebileceğimiz manevi kazancın boyutu takdire şayan bir şekilde karşımıza çıkar. Hem söylenmesi kolay hem de mutluluğu çok. Hangi kelimelerden bahsettiğimi hâlâ anlamadınız mı? "Merhaba", "Günaydın", "İyi günler", "Nasılsınız?", "İyi akşamlar", "İyi geceler" gibi kelimelerden bahsediyorum... Asansöre bindiğimizde, markete gittiğimizde, kapımızın önünü süpüren temizlik görevlisinden iş yerinde karşılaştığımız insanlara kadar... Hepimizin birbirine karşı kullanmamız gerektiği bu sihirli sözcükler bazı zamanlarda hayat kurtarıcı olabiliyor.

İletişim kanallarına baktığımızda karşımıza önce Görsel Kanal karşımıza çıkar. Gözden gelen mesajlar, yaşamımızın önemli bir parçasını oluşturur. İnsanlarla yüz yüze iletişim kurduğumuz zaman yüzlerinin güleç veya asık, kendilerinin sağlıklı veya hasta, giyimlerinin itinalı veya pejmürde, giydiği renklerinin uyumlu veya uyumsuz, hareketlerinin uygun veya uygunsuz, mesafenin yakın veya uzak olduğunu daha dikkatli ve özenli bir şekilde inceleme fırsatımız oluşur.

Verdiğimiz mesajların bilincinde olup onların sorumluluğunu almak ve arkasında durmak bana göre gelişmişliğin ve olgunluğun bir göstergesi olarak karşımıza çıkar.

Ve bir de tabii ki ilk izlenimler var... Bildiğiniz üzere daha önce birbirini hiç görmemiş insanlar ilk defa birbirlerini gördüklerinde, kısa sürede birbirleri hakkında bir izlenim oluşturma çabası içine girmekte. Kişilerin olumlu ya da olumsuz, iyi ya da kötü, güvenilir ya da güvenilmez gibi algılamaları içeren ilk izlenimler, istatistiklere göre 30-35 saniye arasında oluşur ve karşımızdaki kişi için gelecek bütün kararlarımızı etkilemeye adeta ışık tutar. "UCLA'nın yaptığı araştırmaya göre: Gözden gelen mesajlar ilk izlenimin %55, kulaktan gelen mesajlar %38, kişinin ne söylediğini belirten içerik ise ilk izlenimin yalnızca %7'sini oluşturduğu kanısına varılmıştır." Bu sonuca göre, ilk karşılaştığımız zaman nasıl görüldüğümüz, nasıl bir yüz ifadesine sahip olduğumuz ve nasıl konuştuğumuz, ne konuştuğumuzdan daha önemlidir.

İletişim hakkında son bir söz söylemek gerekirse, iletişimin kanalları arasında bir ahenk vardır. Güler yüzlü bir insanın sesi sıcak ve güven verici şekilde gelir. Güler yüzlü insanın sizi üzmeyen, olumlu şeylerden bahsetmesini beklersiniz. Ancak asık suratlı birinin sesi soğuk ve güvensiz gelir. Konuştuğunda sizi üzen, olumsuz şeylerden bahsetmesini beklersiniz ve kendinizi ona hazırlarsınız.

Tabii ki bu anlattıklarım tek bir noktada bizlerle buluşuyor. En temel iletişim aracımız olan dil konusuna giriş yapmadan olmaz. Peki nedir bu dil? Dilin en kısa tanımına baktığımız zaman İnsanlar için en temel iletişim aracı olduğunu görürüz.

Bu noktada aklıma Dostoyevski'nin Suç ve Ceza kitabında yazdığı "Kendi uydurduğu bir yalanı söylemek, başka bir ağızdan işitilip tekrarlanmış bir gerçeği söylemekten hemen hemen daha iyidir. Birinci ihtimalde sen bir insansın. İkincisinde ise papağandan hiçbir farkın yok. Sen kimsin? İnsan mı? Papağan mı?" sözü geliyor. Peki bu sözden ne anlamamız gerekiyor? Bizim bunu anlamamız için bu soruyu bence önce kendimize yöneltmemiz gerekiyor. Ben kimim? Biz kimiz? Başkalarının duygu ve düşüncelerini önemsemeyen, kendi düşüncelerimizi benimseyemeyen, başkasının düşünceleriyle ve yaptırımlarıyla hareket eden, kendi fikrimizi söylemekten çekinen bireyler miyiz? Yoksa savunduğumuz tezlerimizi, kendi duygularımızı katarak ve düşüncelerimizi tartıp biçerek açıkça ve korkusuzca söyleyen en başta kendine daha sonrasında da çevresine dürüst olan topluma faydalı bireyler miyiz? Hangisi olduğumuz az çok belli değil mi?

İnsanlar da iletişim ve dili kullanırken böyle olmak zorundadır. Akıl sağlığı yerinde olan, mantıklı bir birey, düşüncelerini ölçer, biçer, tartar ve ona göre hem karşısındakine hem de kendine uygun en doğru üslubu kullanıp kelimelerini seçerek söyler. Gerek çevresel etmenlerden gerekse yaşadığımız zorlu süreçte geçirdiğimiz olumsuzluklardan dolayı insanlar iletişim ve dil yoksunluğu çekip karşı tarafa doğru bir üslupla yaklaşmıyorlar. Bu sebeple ortaya çıkan sıkıntılara maalesef hepimiz katlanmak durumunda kalıyoruz. Birey, düşüncelerini özgürleştiremezse dilini, dilini özgürleştiremezse üslubunu özgürleştiremez. Özgür olmayan bir insan da başkalarının özgürlüğünü kısıtlamak konusunda ne hikmetse kendinde hak görür. Kıssadan hisse: Pandemi sürecinde geçirdiğimiz bu zorlu sürecin bize kattığı sıkıntılardan kaynaklanan iletişim ve dil eksikliğini tamamlayıp birbirimize saygı ve sevgi çerçevesinde yaklaşip birbirimizi kırmadan, şefkat diliyle anlaşalım. Birbirimizi dinleyip, birbirimize karşı anlayışlı olalım. Biz yine biz olalım papağan değil insan olalım. Düşüncelerimizin özgürlüğünü ve dilimizin gücünü başkalarının eline bırakmayalım. Bu ve bundan sonraki süreci şefkat diliyle, saygıyla, sevgiyle, hoş görü ve özenle ele ele hep birlikte atlatalım. Elimizi taşın altına koyup dünyayı hep birlikte hem bizim hem geleceğimiz için daha yaşanılabilir bir hâle getirelim. Ne demiş atalarımız? "Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır." Biz ne olursa olsun birbirimizle iletişim kurmaktan kaçmayalım.

Necati Kerem ÇAĞIRICI

DOĞANIN RENGİ SOLMADAN

Çağlar boyunca atlı göçebe bir hayat süren, tabiatla iç içe yaşayan Türk insanı toprağın yeşil, sarı ve boz renginden, gökyüzünün mavisinden, ateşin renginden payına düşeni almıştır.

İnsanoğlu çağlar boyu kullandığı eşyaları ve giysileri doğal boyalarla boyayarak süslemiş ve boyacılık sanatı ortaya çıkmıştır.

Doğal boyacılığın ilk hammaddeleri boyar madde özelliğine sahip bazı taş, toprak ve maden çeşitleri ile bazı yumuşakça ve böcek türleridir. Doğada bitkilere göre taş, maden ve toprak çeşitlerinin sınırlı olması ve hayvansal kaynaklı boyar maddeleri elde etmek için çok sayıda böcek ve yumuşakçaya ihtiyaç duyulması nedeniyle bu doğal materyallerin kullanımı giderek azalmıştır. Bitkilerdeki renk çeşitliliğinin farkına varılması ile insanlar boyar madde içeren bitkilerin çiçeklerini, yapraklarını, meyvelerini, bazen de tamamını boyacılıkta kullanmaya başlamışlardır.

Tekstil ürünlerini boyama arzusu ilk kez M.Ö. 5000'lerde dokumanın bulunmasıyla ortaya çıkmıştır. Önceleri çeşitli pigmentler elyaf üzerinde uygulanmış, bunun sürtme ve yıkama yoluyla kalıcı olmadığı görülünce başka yollar aranmıştır. Tunç çağında 300 kadar bitki ve hayvanî boyar madde denenmiş, hatta renklerin daha kalıcı hale gelmesi için ara maddelerle mordanlı boyama usulü bulunmuş ve farklı mordanlar kullanılarak farklı tonlar elde edilmiştir.

Orta Asya Türklerinin boyacılık sanatları hakkındaki bilgileri, bugün kurganlardan çıkarılan örneklerden elde edilmektedir. Türkler, önceleri daha çok yün ve pamuk, sonraları ipek kullanarak dokudukları kumaş, halı ve kilim motiflerinde ve aplike ederek işledikleri tekstil ürünlerinde genelde koyu kırmızı, yeşil, sarı, mavi ve mor renkte iplikleri kullanmışlardır.

Orta Asya'dan göçlerle Anadolu 'ya taşınan tabii boyacılık sanatı, Osmanlı da en zengin dönemini yaşamıştır. Bursa, İstanbul, Ankara, Edirne, Tokat, Kayseri, Konya, Çorum, Merzifon, Adana, Urfa, Antep, Maraş hatta Teselya gibi yörelerde birçok boyahaneler kurulmuş boyacıların her biri bir renk üzerine uzmanlaşmış "al boyacılar", "yeşil boyacılar" gibi adlarla anılmışlardır.

Anadolu'nun çok geniş bitki örtüsüne sahip olması boyacılık sanatında yeni renklerin üretimini kolaylaştırmıştır. Renkleri karıştırarak uzun senelerin bilgi ve deneyimlerini, hazırladıkları boya malzemesinde ortaya çıkaran boya ustaları, kendi buldukları renkleri gizli tuttuklarından renk çeşidinin artmasına ve gelişmesine neden olmuşlardır.

Anadolu'da tabii yetişen bitkiler dışında, yapılan araştırmalarda eskiden kalma bazı boyalık ve cehriliklere rastlandığını ve bitki türü olarak da ceviz, derici sumacı, boyacı sumacı, palamut meşesi, mazi meşesi, nar, havacıva, kızılağaç, sütleğen, ayva, yarpuz, labada, şergil, soğan, kadın tuzluğu gibi boya bitkilerinden faydalandığı tespit edilmiş ve bu bitki zenginliğinden çeşitli boya malzemeleri ve renkler üretilmiştir.

Boyama sanatı çok ayrıntılı, çok hassas ve dikkatle ele alınması gereken bir işlem olduğundan, kişinin özel yeteneklere sahip olması gerekir düşüncesiyle boya bitkileri küçük yaştan çocuklara öğretilmiş; onlara bunu öğretmek de ailenin bir görevi olmuştur. Sanayi devriminden önce boyama sanatı şehir ve köylerde küçük iş yerlerinde yürütülür; akraba olan bireylerden oluşan 1 usta ve 3-4 kalfa tarafından uygulanırdı. Farklı boyama metotları da değişik etnik gruplar tarafından tatbik edilirdi. Isıtılarak hazırlanan boyalar Tacikler ve Chala Müslümanları adı verilen Yahudi kökenli Müslümanlar tarafından yapılır; soğuk işlemle yapılan indigo boyamalar da sadece Yahudiler tarafından uygulanırdı. Her iki grupta uyum içinde çalışırdı.

Her boyacının test edilmiş, denenmiş, kendine özgü boya metotları bulunmaktaydı. Bu metotların bazıları kaybolmuş, birçoğu ise kuşaktan kuşağa geçmişti. Rusların Orta Asya'ya girmesi, orta çağlardan bu yana süre gelen boya sanatını çok etkilemiştir. 19. yüzyıl 'dan bu yana ithal sentetik boyaların pazarlarda bulunabilir olmasıyla, eski boya malzemeleri ve o güne kadar gizli tutulan birçok boyama yöntemi, yerini, ışığa ve yıkamaya pek dayanıklı olmayan, parlak renkli sentetik boyarlara bırakmıştır.

Sentetik boyar maddelerin keşfinden önce tekstil boyacılığında tabîî boyaların ayrı bir yeri ve önemi vardı. Boyacılar disiplinli bir teşkilat olan Lonca teşkilatına bağlıydı. Kendileri de ehli sanatkârlar olup, herkes tarafından sevilip sayılırlardı. Hünerli ve bilgili idiler, bu yüzden yaptıkları ürünler dünyanın dört bir tarafında aranırdı. Geçen yüzyılın sonlarına kadar dokumaların boyanmasında çoğu bitkisel birkaçı da hayvanî kökenli boyalar kullanılırdı. Ülkemizde doğal boyacılıkla ilgili tutulmuş kayıtlar, yazılmış kitaplar çok az, formüller ustalar ölünce kaybolmuş sentetik boyaların hayatımıza girmesiyle boyacılık geleneği yok olmaya yüz tutmuştur.

Doğal Boya Kaynakları

Hayvansal: Deniz salyangozu, koşinil, kermes

Bitkisel: Muhabbet çiçeği, asma, ada çayı, soğan

Mineral: Manganoksit, demiroksit, bakır karbonat

Kırmızı Rengin Kaynakları : Kök boya, Brazil ağacı, Tibet kırmızısı, kermes, koşinil

Türklerin dünyaca tanınmış en meşhur boyası, kökten elde edilen kırmızı boyadır. Kök boya *Rubia tinctorum* bitkisinin Türkçe adıdır. Boyar madde içeren kısmı bitkinin köküdür. Bu yüzden kök boya denilmektedir. Bizler kök boyayı doğal boyaların genel adı olarak kullanmaktayız. Aslında kök boya sadece kırmızı rengi elde etmek için kullanılan bir bitkidir. Bu yanlış algıyı düzeltmek gerekir.

Bursa'da çok gelişmiş olan Türk kırmızısı boyacılığını Türkler,1519 yılında Edirne'ye, buradan da Teselya'ya götürmüşlerdir. Orta Asya'dan Anadolu' ya uzanan zaman şeridinde tekstilde kullanılan en önemli boyar madde kırmızı kök boyasıdır. Dünyada Türk kırmızısı veya Edirne kırmızısı olarak ün yapmıştır.

1700 yıllarında Anadolu tek başına, dünyadaki kök boya üretiminin üçte ikisini karşılamakta ve 1875 yılına kadar sadece İzmir limanından çıkan kök boyanın ülkeye sağladığı gelir 500.000 altın lirayı geçmekteydi.

Kök boya ticareti Osmanlı'nın dış ticaretinde, hububat ve ipekten sonra yer alırken, 1882'den sonra Avrupa'da boya fabrikalarının açılmasıyla hızlı bir düşüş yaşanmıştır.

Bitki kökenli bir başka kırmızı boyar madde ise Brazil ağacı denilen bir türdür. Kermes, kırmızı boya elde etmede kullanılan bir böcektir. Kök boyar maddeden sonra en yaygın alternatif boya maddesiydi.

Koşinil, böcek boyar maddeleri içinde en yaygın biçimde kullanılmış olan ve araştırması en çok yapılan kırmızı boyadır. Çok pahalı bir boyar madde olan Koşinil, sadece lüks amaçlar için saray halılarında veya Çin ipeklilerinde kullanılmıştır.

Mor Rengin Kaynağı "Murex": M.Ö. 4000'lerde Mezopotamya'da, M.Ö.III-M.S.II. yüzyıllar arası Orta Asya Hun Türkleri tarafından kullanılmış olduğu tahmin edilen mor rengin kaynağı mureks isimli bir deniz salyangozudur. Mureksle elde edilen bu boyaların boya haslıkları çok yüksektir.

Mavi Rengin Kaynakları: Mavi renkteki tüm boyamalar ya indigo, ya da indigonun türevi olan indigo sulfon asidi ile yapılırlar. Bir diğer mavi renk kaynağı da çiviotodur. Anadolu köylerinde 19. yüzyılın sonuna kadar mavi boya için çiviototunun kullanıldığı bilinmektedir.

Sarı Rengin Kaynağı: Sarı rengin elde edilebildiği bitki çeşidi 20'den fazladır. Boyacı sumacı, muhabbet çiçeği, sığır kuyruğu, ada çayı, yüksük otu, kadın tuzluğu otu, yalancı papatya, sütleğen, soğan, asma, sakız ağacı bunlardan bazılarıdır. Cehri, papatya, sumak sarı renk elde etmek için en çok kullanılan bitkiler olmuştur.

Mordanlama: Mordanlı boyamanın ilk çıkış yerinin M.Ö. 2000 yıllarında Hindistan olduğu tahmin edilmektedir. Lif ile boyar madde arasında bağlayıcı köprü görevini üstlenen mordan maddesinin boyar maddelerin lifler içine nüfuz etmesinde büyük etkisi vardır. Yün, ipek ve bitkisel liflerin boyanmasında mordan olarak kullanılan maddeler, lifle birleşerek lif üzerinde yıkamayla çıkmayan bir lak oluşturur. 17. yüzyılda kullanılan mordan maddelerinin, bugün de benzerlerinin Anadolu 'da kullanıldığına rastlanmış. Şap en iyi mordan maddesi idi, bunun dışında küllü su, kireç suyu, bekletilmiş urin de, en çok kullanılan mordan maddelerindendi. Çünkü, yünün boyanmadan önce temizlenmesi ve her şeyden önce yağlardan arındırılması gerektiğinden küllü su veya bir başka mordan maddesiyle mordanlanması önemli idi. Mordanlama işlemi renklerin hassas birleşimini gerektiren ve mükemmel bir sonuca ulaşmak için uzun süre pratik isteyen bir iş olduğundan ısı ve sürenin önemini kavrayan kişiler tarafından, yani yetişmiş ustalar tarafından yapılmıştır.

Mayalama: Mayalama yöntemi ile de geçmişte bazı tabii maddelerin biyolojik oksidasyonla fermente olmaları sağlanmıştır. Özellikle indigo boyamada kullanılmış olan bu yöntemle yün liflerinin fermente çözeltide uzun süre bekletilmesi sonucu, haslığı çok yüksek mavi renk elde edilmiştir. Mayalama ışık haslığı ve renklerin parlaklığı açısından çok önemli olduğundan, kimyevi oksidasyon maddelerinden daha çok tercih edilir bir yöntem olduğu kabul edilmektedir. Mayalama yöntemi bugün de Anadolu'nun bazı yörelerinde kullanılmaktadır.

Sentetik boyalar eşittir zehir: 19. yüzyılın sonlarında elde edilen birçok boyar maddenin bulunmasından sonra, tabii maddelerle boyacılık terk edilmeye başlanmıştır. Sentetik boyar maddelerin hemen hemen 10 kat verimle tabii boyar maddenin yaptığı boyamayı sağlaması, tabii boya fiyatlarını da düşürmüştür. Tabii boyar maddelerin elde edilmesindeki zorluklar, hazırlama sürelerinin uzun olması, sentetik boyama yöntemlerinin daha kolay olmasından dolayı bu boyalar tercih edilmeye başlanmış. Tabii boyalardaki bazı haslık, tabiiyet, dayanıklılık özelliklerinin görmezlikten gelinmesine sebep olmuştur.

İlk sentetik boya olan Prusya mavisi 1704'de keşfedilmiş, bununla boyacılık tarihinin yepyeni bir dönemi başlamıştır. Barth'ın 1740 yılında indigoyu kükürt asidin içinde eritmesiyle indigo Karmen boyası elde edilmiş; bunu takip eden yıllarda İngiliz W. H. Perkin'in (1888-1907) parlak katran boyası Mauvein'i bulması Alman kimya sanayisinin kurulmasına yol açmıştır.

1860'lı yıllarda Anadolu da bulunan Rumların İngiliz sermayesiyle iş birliğine giderek boya fabrikaları açmaları ve fabrikalarda sentetik boyar maddeleri kullanmaları bitkisel boyacılığa büyük darbe vurmuştur. Her ne kadar 1888 yılında ülkemizde sentetik boyar maddelerin kullanılması yasak edilip doğal boyar maddelerin kullanılması zorunlu hale getirilse de çıkarları zarar gören İngilizlerin faaliyetleri sonucu sentetik boyar maddeler yeniden kullanılmaya başlanmış, atalarımızdan miras kalan bitkisel boyamacılık unutulmaya yüz tutmuştur.

1980'li yıllarda tabii boyacılık yöntemlerinin tamamen unutulmasını önlemek, halı ve kilim dokumacılığımızda kullanılan tabii boyaları yeniden canlandırmak amacıyla bazı pilot yöreler seçilmiş ve projeler yapılmıştır. Tabii bitkilerden faydalanma yoluna gidilmiştir. Bu yörelerde eskiden uygulandığı gibi tabii boyama yöntemleriyle üretim merkezleri kurulmuştur. Köylerde tabii boyacılık kursları düzenlenmiş, bu yörelere teknik yardım yapılmış, pilot kooperatiflerde tabii boyalarla boyama işleri başlatılmış, geleneksel desenler tespit edilip bunlar örnek alınarak özgün halı dokumaları yapılmıştır. Bu proje, 1980'li yılların başlarında olduğu gibi canlılığını devam ettirmese de bazı yörelerde tabii boyalarla üretilen halı ve kilim dokumaları halen yapılmaktadır.

Günümüz teknolojiyle beraber birçok konuda olduğu gibi boyacılık alanında da sentetik boyaların ortaya çıkışı insanlar ve diğer canlılar açısından doğal dengenin bozulmasına sebep olmuş ve bir dizi sorun ortaya çıkarmıştır. Buna çevre sorunları, yer altı ve üstü sularının kirlenmesi, alerjik hastalıklar, kanser vb. hastalıkların artması ile kalıtsal bozukluklar örnek olarak gösterilebilir. Doğal dengenin bozulmasının tehlikeli boyutlara ulaştığını gören bilim insanları boyacılık sektöründe de yeni arayışlara başlamışlardır

Bizlerde bilinçli birer tüketici olarak çevremize ve milli değerlerimize sahip çıkmalı, hep birlikte yeniden doğala ve doğaya dönmeliyiz. Anadolu'nun ata mirası olan renklerini korumak ve gelecek nesillere teslim etmek hepimizin görevi. Bir kıyafet alırken o kıyafeti boyamak ve dokumak için kaç ton su harcanıyor ve çevreye ne kadar zarar veriliyor? sorusunu kendimize soralım.

Doğal boyayla boyanan ürünler aynı zamanda şifa kaynağıdır. Yaşanılabilir bir dünya için doğanın en güzel armağanı doğal boyalarımıza sahip çıkalım. Anadolu'nun renk paleti ile kırmızı, ve gök rengine, yeniden hayat verelim. Hep birlikte köklerimize dönelim ve köklerimizle dünyayı boyayalım. Doğanın rengi solmasın.

Fatma YILDIZ

Nakış Öğretmeni

Kaynakça

Anonim, *Bitkilerden Elde Edilen Boyalarla Yün Liflerin Boyanması*, T.C. Sanayi Ticaret Bakanlığı Ankara 1991.

Eyüpoğlu, Ü.-Yaraş, F., "Kırmızılar, Morlar, Maviler" Tiirkiyemiz, yıl 20, sayı 61, 1990.

Harmancioğlu, M., "Önemli Bitki Boyalarımızdan Elde Olunan Renklerin Haslık Dereceleri Üzerine Yapılan Araştırmalar, Mensucat Meslek Dergisi, cilt 4, sayı 9, 1951.

Ögel, B., *İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi*, T.T.K. Basımevi, Ankara 1991.

Özbel, K., *El Sanatları XII, Klavuz Kitaplar XXIII*, C.H.R Halkevleri Bürosu, Ankara 1949.

SALGIN İLE ORTAYA ÇIKAN STRES VE KAYGI İLE BAŞ ETME YÖNTEMLERİ

COVID-19, Çin'in Vuhan Eyaleti'nde ortaya çıkan ve yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstür. Başta Vuhan olmak üzere diğer şehirlere ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin diğer eyaletlerine ve dünya ülkelerine yayılmıştır. Hastalığa yatkınlık için henüz net bir biyolojik işaret bulunmamaktadır. Yapılan açıklamalarda özellikle kronik hastalığı olanların ve 65 yaş üstü bireylerin taşıdıkları riske vurgu yapılmakla beraber süreç nedeniyle yaşanan kaygının dünya geneline yayıldığı söylenebilir. COVID-19 salgınının bireyler ve toplumlar üzerindeki etkilerinin, siyaset, sanat, tıp, ekonomi, sosyal hayat, psikoloji ve dini yaşam alanlarında ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte salgın hastalık dönemleri, meydana getirdikleri etki bakımından insanları özellikle fizyolojik ve psikolojik olarak daha fazla etki altına almakta, böylece toplumlar ve insanlar üzerinde tedirginlik, korku ve endişe gibi birçok farklı ruhsal problemler meydana getirmektedir.

Salgın sürecinde insanların psikolojik tepkileri, hastalığın yayılmasını ve sonraki aşamada yaşanabilecek duygusal sıkıntı ve sosyal işlev bozukluklarını önemli ölçüde etkilemektedir. Çin'de yürütölen bir araştırmaya göre salgın süreci insanlarda orta ve şiddetli düzeyde psikolojik etkiler doğurmaktadır. Salgın nedeniyle insanlar, depresyon, anksiyete ve stres gibi psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Başka bir çalışmaya göre COVID-19 salgını, insanların olumlu duygularında azalmaya, olumsuz duygularında ise artmaya neden olmaktadır. Stresli bir süreç olan pandemiden sonra insanlar, endişe ve tedirginlik yaşayabilmektedir. Endişe ve tedirginliğin daha şiddetli kaygıya ve paniğe dönüşmesini engellemek adına stres durumlarının etkili bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir.

Geçmişte yaşanan salgınlarda, psikolojik sağlık etkilerinin salgının fiziksel etkilerinden daha uzun sürdüğü ve daha yaygın olduğunu, psikososyal ve ekonomik etkilerinin hesaplanmasının oldukça zor olduğu belirtilmiştir. Ebola salgını sırasında hissedilen korkunun ve sebep olduğu davranışların psikolojik semptomları artırdığı ve Ebola dışındaki nedenler yüzünden dolaylı olarak ölüm oranlarının artmasına sebep olduğu dile getirilmiştir. Benzer şekilde COVID-19 sürecinde iletişim teknolojilerine erişimin kolay olması ile yanlış ve tutarsız bilgilere erişim kişilerde öfke ve agresif davranış gibi zararlı sosyal reaksiyonları artırabilir. Yakın geçmişteki SARS salgını sırasında ise hem sağlık çalışanları hem de salgından kurtulanlar çeşitli psikolojik rahatsızlıklar yaşamışlardır. Yapılan bir çalışmaya göre (2009), SARS salgınından sonra toplumda en sık görölen psikolojik rahatsızlıklar travma sonrası stres bozukluğu ve depresif bozukluklar olarak belirlenmiştir. Benzer sonuçlar MERS salgınından sonra da görölmüştür.

Pandemiler tıbbi bir fenomen olmanın yanında bireyi ve toplumu birçok düzeyde etkileyen ve bozulmalara neden olan sosyal bir olgudur. Çünkü bulaşıcı hastalığın ortaya çıkardığı tehdit algısı artıkça panik ve stres yaşayan insanlar, her zaman olduğundan daha farklı davranışlar sergilemektedirler. Korku, kaygı gibi duygular tüm topluma yayıldığında, insanları korkuyu ortaya çıkaran unsurlar yönetmeye başlamaktadır. Geleneksel dayanışma mekanizmalarının zayıflamasıyla birlikte kent yaşamında yalnızlaşan birey, kendisini daha fazla korumasız hissettiği için güvensizlik duygusu artmaktadır. Dolayısıyla pandemi dönemlerinde bu süreci doğru bir şekilde yönetebilmek için tıbbi müdahalenin yanında toplum ruh sağlığı açısından da planlı ve örgütlü psikososyal destek hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Taylor (2019) Pandeminin Psikolojisi adlı kitabında, küresel ölçekteki salgınlara beş önemli psikososyal durumu ortaya çıkardığına dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi, salgının bulaşma ve ölüm riskinin olması nedeniyle insanların panik bir şekilde alışverişe yönelmesi, gıda ve temizlik malzemesi stoklamaya başlamasıdır. İkinci

olarak virüsün kaynağı olarak kabul edilen ve tüm dünyaya yayılmasına neden olduğu varsayılan toplumlara karşı dışlanma ve damgalanmayı içeren ırkçı tutum ve davranışların sergilenmesidir. Üçüncüsü sağlık kaygısı ve bulaşma şüphesi nedeniyle gereksiz bir şekilde sağlık sisteminin meşgul edilmesidir. Dördüncüsü salgının bulaşmaması için uygulanan zorunlu izolasyon, sosyal mesafeyi koruma, evde kalma gibi durumlara tahammül edememe ve yasaklara uymama davranışlarıdır. Beşincisi de salgınla ilgili gerçek ve doğru bilgilerin yanında asılsız iddialarda ve komplo teorilerinde bir artışın olmasıdır.

Duruma/Olaya Gösterilen Tepkilerin Ayrımına Varma: Salgın gibi travmatik etkiye sahip bir durumda birçok insan, aslında kaygı duyar, korkar ve bu korkuyu kontrol altına almak ve bu salgının stresiyle sağlıklı bir şekilde başa çıkmak ister. Bu anlamda ilk olarak neden paniğe kapıldığınızı anlamak ve nasıl hissettiğini fark etmek ve kabul etmek önemlidir. Tepkilerinizin farkında olmak, şu anda onlarla başa çıkmak için neye ihtiyacınız olduğuna karar vermenize yardımcı olabilir.

Anlamlandırma ve Güvenilir Bilgi Alma: COVID-19 yeni bir virüstür ve hala onunla ilgili bilgileri öğreniyoruz. Virüs hakkındaki belirsizlik ve ortaya çıkan gelişmeler, çoğu insanı biraz endişeli hissettirebilir. Bu normaldir ve aslında kendimizi ve başkalarını korumak ve salgın hakkında daha fazla bilgi edinmek için harekete geçmemizi sağlayabilir. COVID-19 salgını hakkında Dünya Sağlık Örgütü, T.C. Sağlık Bakanlığı ve diğer sağlıkla ilgili resmi ve kurumsal kimliği olan kuruluşlarımızdan güvenilir ve tutarlı bilgi alınız.

Yeniden Anlamlandırma: Bilimsel çalışmalarda, kronik bir stres durumuyla karşılaşıldığında, olayın anlamlı yönlerini görmeyi ya da belirli olumsuz durumlar karşısında olumlu yanları görmeye çalışmanın mevcut stres ile baş etmede etkili olduğu gösterilmektedir. Buna göre her ne kadar salgın ile ilgili sürekli kötü ve felaket içeren haberlere maruz kalsak da şu an izolasyon döneminde evinizde olmanın hayatınıza getirdiği olumlu yönleri görmeyi ve mevcut durumu yeniden anlamlandırmanız, stresinizle baş etmenizi sağlayabilir.

Daha Önce Kullanılan Etkili Yöntemleri Hatırlama: Stresli olaylar karşısında herkes farklı tepkiler verir ve farklı baş etme yöntemleri kullanır. Onun için salgın öncesinde en son yaşadığınız ve sizi zorlayan bir yaşantınızı ve bununla etkili bir biçimde nasıl baş ettiğinizi, hangi yöntemi/leri uyguladığınızı hatırlamaya çalışın.

İşlevsel/Gerçekçi Düşünme: Stres ve sıkıntılarınızın yüksek olduğu zamanlarda zihninize üşüşen işlevsel olmayan düşüncelerinize ve duygularınıza odaklanmanız, tanımlamanız ve sonrasında düşüncelerinizi işlevsel ve gerçekçi biçimde sorgulamanız daha sağlıklı düşünmenizi ve sonrasında buna uygun hissetmenizi ve davranmanızı etkileyerek stresinizi ve kaygınızı yönetmenize katkı sağlayacaktır.

Sorun Çözme Süreci: Koronavirüs salgını süresince özellikle sosyal izolasyon koşullarında var olan ya da ileride gelişebilecek sorunlarınız olduğunda sorun çözme adımlarını rahatlıkla kullanabilirsiniz. Sorunlarınızı bu sürecin işlem adımlarına uyarlayarak etkili sonuçlar alabilirsiniz.

Kaygıyı Erteleme: Bazen çok fazla bilgi, aşırı yüklenmeye ve daha fazla strese ve kaygıya yol açar. Özellikle kaygınızdan kurtulmak için işlevsel olmayan yöntemler kullandıkça aksi yönde olarak kaygınız daha da fazla artar. Bu nedenle kaygının verdiği bunalımdan kaçmak ve kaçınmak yerine bir süreliğine bu duyguyu deneyimlemek, yani yüzleşmek size uzun vadede daha iyi gelecektir.

Mizahı Kullanma: Mizah duygusu, strese karşı dayanıklılık oluşturmanıza ve genel fiziksel ve duygusal sağlığınıza iyileştirmenize yardımcı olacaktır. Ayrıca, olumlu mizah biçimlerinin kullanılması, insanların

stresli durumlara karşı yeni bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olabilir. Salgınla ilgili sürekli olumsuz haberlerle meşgul olup, stres ve kaygı düzeyinizi arttırmak yerine, sizi güldürecek etkinliklere ve içeriklere odaklanmanız stresinizi oldukça düşürebilir. Bilimsel çalışmalar mizahın ve gülmenin strese baş etmede kullanılan önemli bir yöntem olduğunu göstermiştir

Özgeci Davranma: Özgeci davranmak birine veya birilerine herhangi bir karşılık ve çıkar beklemeden yardım etmektir. Birilerine iyilik yapmak gibi özgeci davranışlarda bulunmanın stres ile baş etmede, olumlu duyguları düzenlemede işe yaradığı bilinmektedir. Şöyle ki, özgeci davranış bireylerde içsel ve dışsal olarak ödüllendirici olabilir.

Sosyal Bağları Güçlü Tutma: İnsan sosyal bir varlıktır ve yaşamını sürdürmesindeki en önemli ihtiyaçlarından biri ilişki kurma ihtiyacıdır. Bu ihtiyacın temelinde ise ait olma ve sevgi ihtiyacı vardır. Aileniz ya da birlikte kaldığınız diğer kişilerle bu bağlarınızı geliştirmeniz önemlidir. Sosyal anlamda izolasyonun yüksek düzeyde olduğu böylesi olağanüstü zamanlarda sevdiğinizle birbirinize yaslanma zamanı olduğunu hatırlamalı, bağlarınızı geliştirerek bağ kurma ve sevgi ihtiyacınızı ve onların bu ihtiyaçlarını desteklemelisiniz.

Günlük Düzeni/Rutini Sürdürme ve Zamanı Yapılandırma: Salgınlar insanların daha önce var olan rutinlerini bozabilir. Salgın nedeniyle neredeyse gününüzün tümünün evde geçeceğini göz önünde bulundurursanız, yeni oluşan şartlara uygun olarak bir rutin oluşturmak ve oluşan zamanı iyi ve verimli yönetmek gerekir. Uyku, yemek yeme, eğlenme, sosyalleşme, çalışma, spor yapma, kitap okuma v.b. durumlar bu rutinin önemli parçalarıdır.

Teknolojik Araçları Sınırlı Kullanma: Telefon, tablet ve bilgisayarlar da dahil olmak üzere tüm elektronik aletleri gün içerisinde belirli zaman dilimlerinde kullanınız. Sosyal medya kullanımını azaltmanız stresinizi daha yönetilebilir bir hale getirilebilir. Bu cihazları kullanmadığınız zaman dilimleri içerisinde sizin için eğlenceli veya dinlendirici bir şeyler yapınız.

Spor Yapma: Stresle etkili bir biçimde baş etmenin en büyük yöntemlerinden birisi spor yapmaktır. Spor yapmanın fiziksel sağlık kadar ruh sağlığı üzerinde de olumlu etkilerini gösteren çok sayıda bilimsel çalışma bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü spor yapmayı ruh sağlığını koruyucu önlemler arasına almıştır ve uzmanlar tarafından her gün düzenli 30 dakika spor yapılması önerilmektedir. Sistemli ve düzenli yapılan sporla endorfin ve melatonin gibi mutluluk hormonlarının salgısında artış gerçekleşir.

Dengeli ve Sağlıklı Beslenme: Sağlıklı beslenme fiziksel sağlığınızı ve bağışıklık sisteminizi güçlü tutarken kendinizi daha iyi hissetmenize yardımcı olarak ruhsal sağlığınızı destekler. Özellikle hareketsizlik nedeniyle yeme tutumlarınızda olumsuz değişiklikler olabilir. Örneğin, stres ile etkisiz bir baş etme yöntemi olarak duygusal yemeye sahip olup olmadığınızı ya da bir obez adayı olup olmadığınızı gözden geçirmeniz ve gerekirse uygun aralıklarla tartılmanız size bir fikir verecektir. Mümkün olduğunca bol su içmek, meyve, sebze ağırlıklı ve lifli gıdalarla daha fazla beslenmek sindirim sistemi için faydalı olacaktır.

Düzenli ve Kaliteli Uyuyun: Düzenli ve kaliteli bir uyku uyumanız ve böyle bir rutine sahip olmanız, stresinizi düşüreceği gibi bağışıklığınızı da güçlü tutmanıza yarayacaktır. Bunun sayesinde günlük stresiniz ile de baş etme gücünüz artacaktır. Bunun için tutarlı bir uyku programı yapınız. Yatağa her gün aynı saatte gidiniz ve aynı saate kalkmaya özen gösteriniz. Uykunuzu kaçırarak, uyku öncesi spor yapma, kafeinli içecekler ve alkol alma, televizyon izleme, telefon kullanma, sosyal medyada vakit geçirmek gibi etkinlik ve alışkanlıklardan uzak durunuz.

Gevşeme ve Bilinçli Farkındalık Egzersizleri Yapma: Aşamalı kas gevşetme egzersizi, diyafram nefes egzersizleri, bilinçli farkındalık egzersizleri, yoga ve meditasyon, stres ve kaygı düzeylerinizi azaltmanıza veya yönetmenize yardımcı olabilir.

İletişim Becerilerini Geliştirme: Salgın nedeniyle ev gibi kapalı bir ortamda uzun süre bulunmaktan dolayı stres düzeyinizin artması ve aile içi iletişiminizin de buna bağlı olarak bozulmasına neden olabilir. Bu süre içerisinde aile içinde olabilecek gerginliği de azaltmak için iletişiminizde saygı, etkili dinleme ve empati gibi becerilerin yer alması önemlidir.

Evde Kalmayı Fırsata Çevirmek: Evde uzun süre kalmaktan birçok insan şikayetçi olsa da aslında bu zorunlu kalma durumu bir fırsat olarak görülebilir. Daha önce yapmak istediğiniz, ama zaman bulamadığınız etkinliklere ilgilenebilirsiniz. Örneğin, yabancı dil öğrenebilirsiniz, film izleyebilirsiniz, internet ortamında müzeleri gezebilirsiniz, ertelediğiniz işleri yapabilirsiniz, müzik dinleyebilirsiniz, kitap okuyabilirsiniz vb. kişiden kişiye değişebilen çok sayıda meşguliyet içinde olabilirsiniz.

Psikolojik Destek Alma: Yukarıda bahsedilen birçok yöntemi kullandıysanız ve hala kaygınız ve stresiniz ile baş etmekte güçlük yaşıyorsanız ve bu durum günlük hayatınıza olumsuz bir etkiye bulunmaya ve yaşam kalitenizi iyice düşürmeye başladıysa, bir ruh sağlığı uzmanından, yani bir psikiyatrdan, psikolojik danışmandan veya psikologdan yardım almanız uygun olur. İzolasyon nedeniyle mümkün olduğu kadarıyla çevrimiçi psikolojik danışmanlık gibi seçenekleri de

düşünebilirsiniz. Bununla ilgili ülkemizin birçok yerinde Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği üyesi çok sayıda uzman ve akademisyen gönüllü hizmet sunmaktadır. Ayrıca Türkiye Psikiyatri Derneği'nin de hizmetleri bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan SALGIN HASTALIK DÖNEMLERİNDE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIĞIMIZI KORUMAK Yetişkinler İçin Bilgilendirme Rehberi de bu konuda önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Rehberde https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/21161617_brosur_yetiskin_son.pdf linkinden ulaşabilirsiniz.

Turgay ERKİLİÇ

Rehber Öğretmen

Kaynaklar

AŞKIN, R. Ve Ark. (2020). COVID-19 Pandemisi: Psikolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi COVID-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı Yıl:19 Sayı:37 Bahar (Özel Ek)

Bekaroğlu, E. ve Yılmaz, T. (2020). COVID-19 ve psikolojik etkileri: Klinik psikoloji perspektifinden bir derleme. Nesne, 8(18),

Bozdağ, F. (2020), Pandemi sürecinde psikolojik sağlık. Turkish Studies, 15(6)

Çelebi, G.Y. (2020), COVID 19 Salgınına İlişkin Tepkilerin Psikolojik Sağlık Açısından İncelenmesi, IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 8 Yıl: 2020 Dönem: Güz

Karal, E. ve Biçer, B.G. (2020), Salgın Hastalık Döneminde Algılanan Sosyal Desteğin Bireylerin Psikolojik Sağlamlığı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran 2020, Yıl 10, Sayı 1

Kımtar, N. (2020), COVID-19 Günlerinde Bireylerin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, IBAD Sosyal Bilimler Dergisi Sayı: Özel Sayı, Yıl: 2020

Yıldız, M.A. (2020), Bir Kriz Durumu: Pandemi (COVID-19) Günlerinde Ruh Sağlığımızı Korumak, Stres ve Kaygıyla Baş Etme, Okul Psikolojik Danışmanı e-Bülteni, Sayı: 1

EBRU

Ebru suda erimeyen, güneşten etkilenmeyen, kâğıda zarar vermeyen ve kimyasal içermeyen doğal boyaların içine sığır ödü eklenerek yapılır. Bu boyalar yaşlı atın kuyruk kıllarının bir dala sarılmasıyla yapılan fırçalar yardımıyla kıvamı arttırılmış bir sıvı üzerine serpilmesi ya da iğne yardımıyla damlatılması ve şekillendirilmesiyle oluşturulan desenin kâğıda alınmasıyla oluşan bir kâğıt bezeme (süsleme) sanatıdır.

Ebru kelimesi, bir yandan kıvamı arttırılmış bir sıvı üzerine fırçayla serpilerek veya iğne ile damlatılan boyaları yüzdürmek ve elde edilen deseni kâğıda aktarma işlemini ifade ederken bir yandan da doğal olarak bu işlem sonucu ortaya çıkan ürünü isimlendirmek amacıyla kullanılmaktadır.

Ebrunun Kısa Tarihçesi

Kâğıt yüzeyinde buluta benzer şekiller oluştuğu için bu sanatın adına bulutumsu manasına gelen Farsça ebrî denilmiştir. Daha XX. Asrın başlarına kadar ebrî ismiyle anılan bu sanatın adı, daha âhenkli söylenişinden olsa gerek ebru'ya dönüşmüştür.

Bir ebrunun ne zaman yapıldığını kesin olarak söyleyebilmek için üzerine tarih atılmış olması gerekmektedir. Bir levhanın pervazında ya da kitabın kabında kullanılan ebrunun levha ya da kitapla aynı yaşta olduğunu söylemek, bu ebrunun buldukları yerlere daha sonra ki bir tarihte yapılan onarım sırasında yerleştirilmiş olabileme ihtimali nedeniyle doğru değildir ve bu usul ebruları tarihlendirme amacıyla kullanılamaz.

İslam dünyasında ebru hakkında yazılmış olan ancak hangisinin daha önce yazıldığı konusunda bir bilginin olmadığı mevcut en eski iki eserden birisi Prof. Uğur DERMAN arşivinde bulunan ve müellifi bilinmeyen *Tertib-i Risale-i Ebrî* dir. Yazıldığı tarihi kesin olarak bilemediğimiz en eski iki kaynaktan birisi olan diğer eser ise *Ameliyenin Darhami* yani karışık renkli olarak nitelendirildiği ve bir bölümü ebrunun tekniğine ayrılan *Risale-i Hoşnüvisan* (hattatlar risalesi) olup önsözünde 1605'de vefat eden Akbar'dan rahmetle değil şükranla bahsedildiğine göre bu tarihten önce yazılmış olmalıdır. Risalede suyun üzerinde yapılan *abri-i abi* ve kaynatılmış çemen tohumuyla kıvamı arttırılan bir sıvı üzerine, içene sabun ağacı özü ilave edilmiş boyaların serpilmesiyle yapılan *abri-i ahari* olmak üzere iki farklı teknikten söz edilmektedir. Bu ifadelerle göre ebru yapımında başlangıçta kıvam arttırıcı olarak çemen tohumu sığır ödü yerine de sabun ağacı özü kullanılmıştır.

Malik-i Deylemi'nin 1554 yılında yazdığı *kıt'anın* bulunduğu ebrudan sonra İstanbul'da bilinen en eski ebrular hicri 1017'de yazılan *Fuzulî'nin Hadikat-üs Süeda* isimli eserinin bir kopyasında bulunmaktadır. Eserin ilk sayfasında yazılı olan "Maşebek Şebek Mehmet Ebris" notundan, bu ebruların *tertib-i risale-i ebrî*'de kendisinden "rahimehullah" (Allah Rahmet Etsin) duasıyla bahsedilen "Şebek" lakaplı *Mehmet Efendi* tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır.

Hangi isimle, kimler eliyle nerede ve nasıl başlamış olursa olsun muhtemelen İpek Yolu ve İran üzerinden İstanbul'a gelen ebru, burada başka hiçbir yerde göremediği iltifata mazhar olmuş, Müslüman Türk sanatçısının mahir ellerinde seyreden için tam bir görsel şölene dönüşmüş ve İstanbul'dan bütün dünyaya yayılırken de battal, hatip, şal, taraklı, kumlu, gel-git vs. gibi terminolojisini de Türkçe olarak beraberinde götürmüştür. Ne yazık ki ebrunun İstanbul'daki serüveni ve ebru ustaları konusunda hüs-ni hat tarihimize olduğu gibi detaylı bilgiye sahip değiliz. Bunun en önemli sebepleri arasında ebrucunun gerçek sanatkar karşısında duyduğu tevazu nedeniyle yaptığı ebruya imza atmamış olması, imza atılsa bile ebrunun her hâlükârda da kesilerek bir bölgesinin kullanılması sebebiyle imzanın kesilip atılmış olması ve ebruda hüs-ni hatta olduğu gibi köklü bir icazet geleneğinin olmaması sayılabilir.

Üsküdar Sultantepe'de bulunan Özbekler Tekkesi hem Kurtuluş Savaşı tarihimiz hem de ebru tarihimiz açısından çok önemli bir yere sahiptir. Matbaanın yaygın kullanımıyla birlikte matbu ebruların seri şekilde ve çok düşük maliyetlerle üretilebiliyor olması İstanbul'da geçimlerini ebru yaparak sağlayan ebrucuların birer birer teknelerini kapatmalarına sebep olmuştur. Ebru bu şekilde bitme noktasına gelmişken Tekkenin şeyhlerinden *Sadık Efendi*, Buhara'da iken öğrendiği ebru yapımını İstanbul'da oğulları *Mehmet Salih* ve *İbrahim Edhem Efendilere* öğreterek ebrunun bugüne kadar ulaşmasında çok önemli bir rol oynamıştır.

İbrahim *Edhem Efendi'nin* yapmış olduğu fevkalade güzel ebrular ciddi müşteri bulurdu. Ebruları Beyazıt'taki Kağıtçılar Çarşısı'nın yanı sıra Saray Nakışhanesi'ne de satılırdı. Yaptığı ebruları görüp takdir eden padişah *Abdülaziz* kendisini görmek istemiş, saraya gelen *Edhem Efendi'nin* kendi pehlivan cüssesinin yanında pek ufak kaldığını görünce "*bunları bu adam mı yapıyor?*" sözleriyle hayretini gizleyememiştir.

Özbekler Tekkesi, Kurtuluş Savaşı tarihinde önemli bir yer oynamıştır. Şeyh Ata Efendi'nin İstanbul'da işgal kuvvetlerine karşı oluşturulan Karakol Cemiyeti'nin üyelerinden olması sebebiyle, tekke bir müddet Kuva-yi Milliye mensuplarından yaralananlar için hastane olarak kullanılmış, ayrıca İstanbul'dan kaçırılan silah ve cephanelerle Anadolu'ya gizlice geçmek isteyen içlerinde İsmet İNÖNÜ, Adnan ADIVAR, Halide Edip ADIVAR, Ali Fuat CEBESÖY'un babası İsmail Fazıl Paşa, Mehmet Akif ERSÖY ve Celaleddin Arif Bey gibi isimlerin bulunduğu kişilerin ilk durağı haline gelmiştir.

Dilek KAYIR

BİR YEMENİ HİKAYESİ

Yemeni, Anadolu'nun bazı bölgelerinde hala üretimine devam edilen, manda, sığır, keçi ve oğlak derisinden faydalanılarak üretilen *ayakkabı çeşididir*. Yemencilik; üstü deri, altı kösele veya gön olan hafif ve topuksuz bir ayak giysisinin usta ellerde yapımıcılığıdır. *Yemencililiğe "köşgercilik", yemeni dikenlere "köşger" de denmektedir.*

Yemeninin ilk defa Yemen Ekber adında birisi tarafından yapılmasından dolayı bu adı aldığı söylentileri vardır. Buradan Halep'e oradan Türkiye'nin Gaziantep, Kahramanmaraş ve Kilis illerine yayılmıştır. Yemeninin yaklaşık altı-yedi yüzyıllık bir tarihi olduğu tahmin edilmektedir. Yemeni yapımında gön, sahtiyan, meşin, sızı kayışı (kıyı), iplik, mum, çiriş ve kil kullanılmaktadır. Yemeniyle şekil veren araç ve gereçler ise kütük, muşta, keski, biz, iğne, bileği taşı, kösele taşı, kiy ölbesi, pazval, dikiş ağacı, direksen, pepkiç, huval, pusal, endaze ve kalıptır.

Yemeni taban ve saya adı verilen yüz olmak üzere iki parçadan oluşur. Alt tabanda manda ve sığır, yüzde keçi, iç astarda koyun, iç tabanda sığır veya keçi, kenarında ise oğlak derisi kullanılır. Sığır derisi boyalı, manda derisi ise kendi renginde, boyasızdır. Yemeninin yüzü ise "sahtiyan" denilen tabaklanmış keçi derisidir. Sahtiyan adı verilen derinin dört rengi vardır. Bunlar siyah, gül şeftali denilen parlak kırmızı ve annabi adı verilen mor ile yalnızca "edik" cinsinde (çizmenin kısa şekli) kullanılan sarı renktir. Yemeni yapımında önce kalıp kösele üzerine konularak çizilir. Hangi ürün dikilecekse ona göre endaze ayarlanır ve teber ile kesilir. (Bu tür deriler dikiş tutmadığından elde dikilir, kesinlikle makina dikişi kullanılmaz). Balmumu ile pamuk ipliği muflanarak dikme aşamasına geçilir (ipliğin çürümemesi ve yemeninin su almaması için muflanmış pamuk ipliği kullanılır). Sonra yüz dikilip kalıba gerilir ve bakır çivi ile çivilenir. Hazırlanan yüze ve taban köselesine yapıştırıcı sürülür, sağlam yapışması için çekiç ile dövülür. Dikime hazır hale gelen yemeni kalıptan çıkarılıp kenar dikişi çekilir. Dikilen ürünler 1 gün kalıpta bekletilir. Zahmetli ve zaman alıcı bu süreç nedeniyle yemeni ustası ancak sınırlı sayıda üretim yapabilmektedir.

Yemeniyi diğer ayakkabılardan ayıran özellik, taban ile yüzünün birleştiği yerin tamamı ile dikişli ve dönme olmasıdır. Yani yemeni önce dikilmekte, sonra çevrilerek içi dışına getirilmekte ve asıl giyiniş şeklini almaktadır. Diğer bir özelliği ökçesiz oluşudur. Çok eskiden beri bilinen çarık ile yemeni arasındaki fark: Yemeninin dikiş ve yapım tekniğinin çarıktan az çok farklı olmasından kaynaklanır. Çarık ile yemeniyi aynı türden görenler bile vardır. Fakat yemeni çarığa nazaran daha çok emek ister. Süsleme ve estetiğe daha fazla önem vermesiyle çarıktan farklı bir ayakkabı türü olarak görülür.

Yemeninin şekil bakımından ise beş çeşidi vardır. Bunlar: "Halebi", "Merkup", "Burnu sivri", "Kulağı Uzun" ve "Eğri Simli" adlarını alır.

Halebi: Halep'ten gelmesi nedeni ile bu adı almıştır ve ilk kullanılan modeldir. Yüz kısmı ayağın iki yanına doğru girintilidir. Burnu yüze doğru kıvrık, kulağı uzundur. Annabi (Mor) ve gül şeftali renginde olur. Daha çok köylerde kullanılmıştır.

Merkup: Halep ve Arap menşelidir. Halebinin yüzü, ayağı bileğe kadar örttüğü halde, merkubun yüzü kısadır. Arka ve yanları aynı hizadadır ve kulaksızdır. Burnu değirmi (yuvarlak) ve düzdür. Şehirde sosyal durumu iyi olanlar tarafından kullanılmıştır.

Burnu Sivri: Modelinin burnu kıvrıktır. Halebinin yalnız gön kısmı kıvrık olduğu halde, burnu sivri modelinde yüzün sahtiyan kısmı da birlikte kıvrılmıştır. Yüzü, kulağı ve rengi halebi gibidir. Köylerde kullanım alanı bulmuştur.

Kulağı Uzun: Modelinin yüzü halebi de olduğu gibi girintili değildir. Burnu sivri gibi ayağı tam örtmez ve merkup gibi ayak yüzünü açık bırakacak şekildedir. Siyah, annabi (mor) ve gül şeftali (parlak kırmızı) renginde olur. Bu model şehirlerde kullanılmıştır.

Eğri Simli: Simli modelinin ise yüzü merkup gibi kısadır. Burnu sivri gibi yukarı kalkık ve kıvrıktır. Gül şeftali renginde olur ve gümüş telle işlemelidir. Köylerde, kadınlar ve gelinler giymiştir.

Yemeninin bir de köylerde çiftçilerin, dağlarda çobanların ve bekçilerin giydiği "Postal" cinsleri vardır ki bunlar da bekçi haydesi, çiftçi haydesi adlarını alır. Ayrıca "Edik" denen ve sadece sarı renkte olan, köylerde gelinlerin giydiği, kısa çizme modelini görüyoruz. Ayakların terlemesi, ayak kokusu, mantar ile egzama gibi durum ve rahatsızlıklara karşı hassas olan insanların yoğun olarak tercih ettiği yemeniler, farklı renklerin yanı sıra onlarca modeli ile de her yaşta insana hitap ediyor.

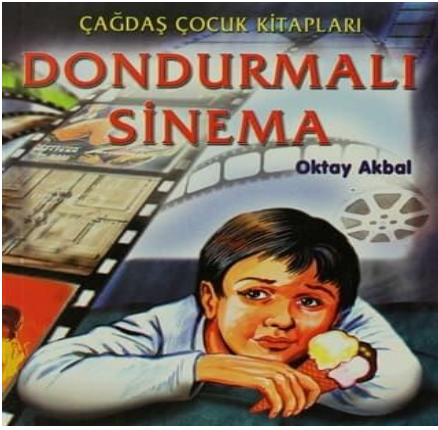
Yapısında kimyasal madde bulunmayan, ayağın rahatlıkla hava almasını sağlayan yemeni, mantar hastalıklarının önlenmesinde ve tedavisinde büyük yarar sağlayan otantik bir ayakkabıdır. Ayrıca parmak aralarındaki pişikleri önlemektedir. Yemeninin alt tabanı ile üst tabanı arasındaki kil insan vücudunda biriken elektriği toprağa vererek insanı rahatlatmaktadır. Gözenekli derilerden yapıldığı için teri dışarı atan yemeniler ayakta koku oluşturmaz. Dışarıda giymekten çekinenler evde terlik yerine yemeni giyebilir.

Gaziantep yöresinde deyim olarak da kullanılan sözü de hatırlatmadan geçemeyeceğim: "Yemeni ile yürüdüm de habbapla kaçmam mı kaldı." Son olarak: *Dünyaca ünlü baş yapıt filmlerden 300 Spartalı, Elegon, Truva ve Harry Potter filmlerinde giyilen yemeniler, söz konusu yöresel yemenilerimizdir. Troy (Truva) filminin baş rolünde oynayan Brad Pitt ve Harry Potter filminin baş rolünde oynayan Daniel Radcliffe, film çekimlerinde bu yemenileri tercih etmişlerdir.*

Ayşegül KONUKÇU

SAYFALARIN SESİ

Kitap okumanın bizlere birçok artışı vardır. Kitap okuyan bir kişi tıpkı bir ağaç gibi yemyeşildir. Kitap okuyan bir kişi ışıltılıdır. Adeta etrafına ışık saçır. Her kitap bizleri başka diyarlara götürüp başka hayallerin denizinde birer sandal olmamızı sağlayan en güzel ve en önemli araçtır. Bir düşünsenize kütüphanede bizlerin işine yarayacak bilgiler o kadar çok ki... Sağlık bilgisinden tutun, hayatta kalma bilgilerine kadar her şey elimizin altında. Bu nimetten faydalanmak da en büyük ve en doğal hakkımız... Her ne kadar bazı insanlar, bilgileri kötüye kullansalar da biz onları kendi lehimize çevirerek geleceğimize ve çevremize ışık tutabilmek adına kitaplarla olan samimiyetimizi asla bırakmamalıyız. Haydi gelin bu kitaplara bir göz atalım ne dersiniz? Okunacak olan yüz binlerce kitap arasında indirgemek zor olsa da sizlere birkaç tavsiye vermek istiyorum.

İlk sırada DONDURMALI SİNEMA kitabımız var. Bakın bu kitabın yazarı Oktay AKBAL bizlere kitabını nasıl anlatıyor: "Hikâyemin bugünün insanlarına bir masal gibi geleceğini biliyorum. Ama ben bu masalın içinde yaşadım. Benim masalımda şehzadeler, peri kızları, bir dudağı göğeyarın Araplar, zengin saraylar, uçan halılar, bir kılıç darbesiyle ejderhaları öldüren kahramanlar, korkunç süpürgeli cadılar yok. Masalımı dinleyenleri hayalin en uzak ufuklarına, sisli mesafelerin ötesine sürüklemeyeceğim. Sadece şimdi kahramanına bile olmamış, yaşanmamış gibi gelen ve savaştan önceki yılların kayıtsızlığı içinde eriyip kaybolan gerçek bir serüvenden bahsedeceğim..."

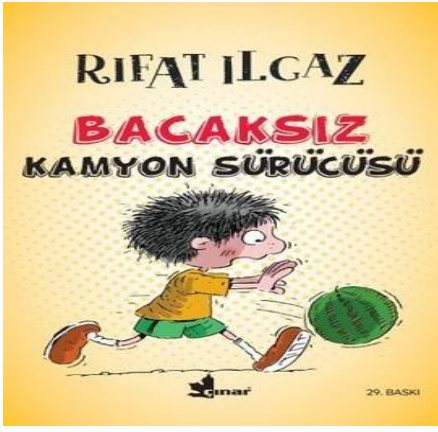
Tarik Dursun K.
HOŞÇA KAL KÜÇÜK

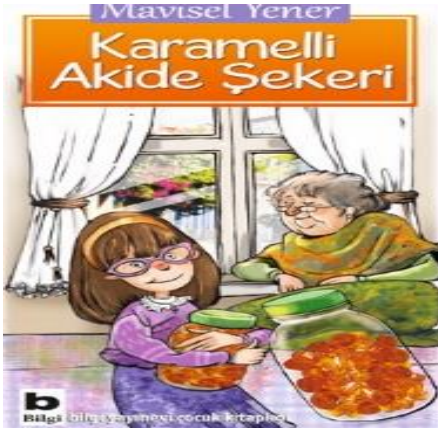
Sırada Tarik Dursun KAKINÇ'IN HOŞÇA KAL KÜÇÜK kitabı var... Hoşça Kal Küçük, bir çocuğun doğumundan önce, sonra ve küçük yaşlardaki yaşam sürecini, ailesinin öyküsüyle birlikte oldukça eğlenceli ve duygusal bir biçimde anlatıyor.

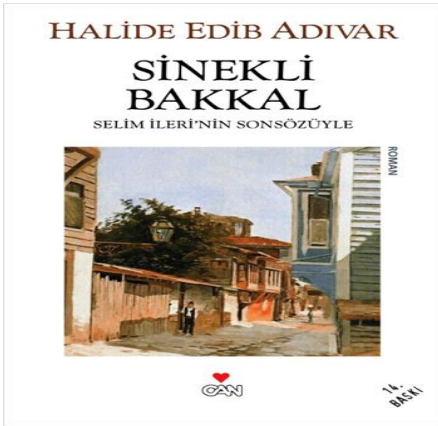
Ve tabii ki diğer kitabımız herkesin bildiği ÖMER SEYFETTİN'DEN FALAKA kitabı... Mahalle mektebine giden çocuklar, eski kafalı, kendisini geliştirmemiş, yaşlı ve bilgisiz hocaların sınıfında doğru dürüst bir şey öğrenmeden aynı şeyleri tekrarlayıp dururken bir yaramazlık yapmışlardır fakat anlatıcı bu yaramazlığından ötürü vicdan azabı içinde kalmıştır.

Sırada ne var dersiniz? Rifat Ilgaz'ın BACAKSIZ KAMYON SÜRÜCÜSÜ kitabı... Bacaksız Bahri adında zayıf ve çelimsiz bir çocuğun yaptığı hataları ve yanlışları ve bunların ardından söylediği yalanları anlatan bir kitap olarak okuyucuyla buluşuyor.

Ve geldik altıncı sıraya... Mavisel YENER'in KARAMELLİ AKİDE ŞEKERİM kitabı. "Ne zaman karamelli akide şekeri yesem, sevgi kokar nefesim..." cümlesiyle başlayan güzel bir öykü kitabı. Çocuk ve gençlik edebiyatının bol ödüllü yazarı Mavisel Yener'in kaleminden çıkan 14 küçük öyküden oluşuyor. Her öyküde farklı bir açıdan çocukların dünyasına giriyor, onların samimi sevgilerine, kırgınlıklarına, meraklı heyecanlarına tanık oluyoruz.

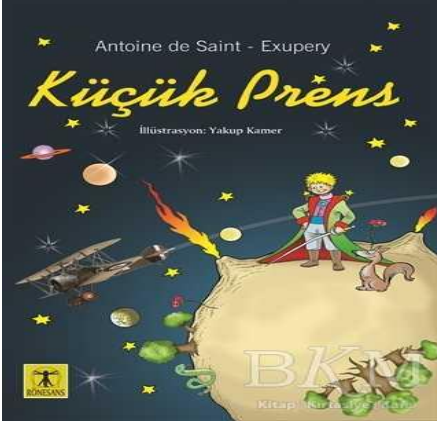
Sırada Halide Edip ADIVAR kitabı bizlerle birlikte. Sinekli Bakkal... İstanbul'un Sinekli Bakkal Mahallesi'nin Sinekli Bakkal Sokağı'nda doğup büyüyen ve evlenen Rabia isimli bir hafız kızının çevresindekilerin hayatını kaleme alan Adıvar; farklı yaşam tarzlarını ve bu yaşam tarzları içinde kaybolan düşünceleri biz okuyuculara tanıklık ettiriyor.

Jose Mauro De VASCONCELOS bizlere ŞEKER PORTAKALI adında muhteşem bir eser bıraktı. Bize de bu muhteşem eseri okumak düşer. Peki neyi anlattı bize bu eserinde? Acı dolu bir hayat sürdürmek ve bunu yaşamamanın olağan seyri gibi kabul etmek... Ta ki hayattaki en gerçek ve karşı konulmaz acının ne olduğunu öğrenene kadar... Şeker Portakalı: Yoksulluk ve sevgisizlik içinde yaşayan küçük Zeze'nin dünyasını, okuyucusuna yalnızca minik bir çocuğun gözünden değil evrensel bir hakikat penceresinden sunuyor

Çocukken bizi hayallere daldıran Jules Verne'in SEKSEN GÜNDE DEVR-İ ALEM kitabını listeye eklemesek olmazdı. Kitabın kahramanı Phileas Fogg'un iddiasına göre dünyanın etrafını seksen günde dolaşmasını ve yaşadığı maceraları konu alan bu eser, bizleri her macerada ayrı hayale sürüklemeye devam ediyor.

Ve tabii ki Antoine De Saint-Exupery'nin KÜÇÜK PRENS'İ... Kendi galaksisinde, kendi dünyasında tek bir gül ile yaşayan bir küçük prensin, başka galaksileri gezmek için tek gülünü yalnız bırakıp yolculuk yapmasını anlatan harika bir eser çocuklarla buluşuyor.

Bunların dışında Maceradan maceraya koşan Peter Pan, Bruno'nun karmaşık ve zorlu hayatını anlatan Çizgili Pijamalı Çocuk; toplumun çizdiği çerçevenin içine nasıl tıklıp kaldığını, ancak bu durumu, kendini ve etrafını sorgulayanların farkına vardığını gösteren Küçük Kara Balık; çocukların yetişkinlerle iletişimde dikkat edilmesi gereken kuralları vurgulayan Dedemin Bakkalı serisi; hayaller dünyasında her şeyin farklı olduğunu bizlere ilginç maceralarla anlatan Alice Harikalar Diyarında; fakir ve yoksulluk içinde yaşayan kalabalık bir ailenin çocuğu olan Charlie'nin macerasını trajikomik bir şekilde yansıtan Charlie'nin Çikolata Fabrikası; hepimizin bildiği yalan söyleyince burnu uzayan Pinokyo; Macun Toplayanlar Derneğinin kuruluş öyküsünü anlatan Pal Sokağı Çocukları; İnsanlar ve Hayvanlar arasındaki iletişimi konu edinen Siyah İnci ve tabii ki yiyecek bulmak için kardeşi Hansel ile ormanın derinliklerinde yolculuğa çıktığı sırada başlarına gelen olayları heyecanla okuduğumuz Hansel ve Gretel kitaplarını da listemize eklememek olmaz.

Son olarak, Halil İncalcık'ın "Ömrüm, istediğim tüm kitapları okumaya yetmeyecek..." sözleriyle cümlelerimi noktalamak istiyorum.

Sözüm sadece çocuklara ve gençlere değil hepimize... Biz, biz olalım kitaplarla olan samimiyetimizi asla bırakmayalım. Kitaplarla birlikte yeni ufuklara yelken açıp, hayal dünyamızı genişletip, kendimizi bilinmez diyarlarda bulmaya devam edelim.

Necati Kerem ÇAĞIRICI

BEHEM

BEYLİKDÜZÜ HALK EĞİTİMİ MERKEZİ

Cumhuriyet mh.
Ali Talip Özdemir cd.
Sığıt sk. No:2
Beylikdüzü/İSTANBUL

<http://behem.meb.k12.tr>
970538@meb.k12.tr
@beylikduzudem

0212 873 07 25
0212 872 91 15
(fax) 0212 871 51 49